

LUNDS
UNIVERSITET

Inskränkning i yttrandefriheten?

En rättssociologisk studie om attityder kring
koranbränningar

Av: Lowa Grann & Elin Melin

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen
Kandidatuppsats (RÄSK02)

Vårterminen 2023

Handledare: Ana Maria Vargas Falla
Examinator: Matthias Baier

Förord

Vi vill tacka alla som har varit med och medverkat i denna kandidatuppsats. Framförallt vill vi ge ett stort tack till alla intervjupersoner som har ställt upp och bidragit till denna studie. Tack vare er medverkan har vi fått intressanta diskussioner och synvinklar, stort tack!

Vi vill även tacka vår handledare, Ana Maria Vargas Falla, som har hjälpt oss under arbetets gång och likaså Ann Kull från studieverkstaden.

Lund 2023

Abstract

The aim of this study is to investigate the latest events regarding the burning of the Koran in Sweden. The discussion on the subject began in 2022, along with the Easter riots, and after the police granted permission for the burning of the Koran outside the Turkish embassy in early 2023, international criticism of Sweden arose.

This study investigates what kind of legal alternatives police have regarding public gatherings and how this process around the Koran burnings has been experienced by a small amount of Muslims in Sweden. The study is qualitative, with data collection consisting of interviews with experts within relevant legislation and Islamologists. In addition to experts, a few anonymous Swedish Muslims have also been interviewed. Through the data collection, thematic analyses have been carried out to discover themes that may answer the research questions. The results indicate that the participating Muslims' confidence in the police remains unchanged and relatively strong. However, some feel that their confidence in the judiciary has been negatively affected by the Koran burnings. It has also emerged that the legal process is complex, and it is not possible to insert "national security" in the law of order as the wording is considered arbitrary. On the other hand, there may be other legal possibilities, including that police are given greater capacity to change the location of public gatherings or that the burning of the Koran can be covered by the legislation on incitement to ethnical or racial hatred.

Keywords: burning of the koran, freedom of speech, public assembly, public order.

Antal ord: 14 961

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1. Problemformulering	5
1.2. Syfte	6
1.3. Frågeställning	6
1.4. Rättssociologisk relevans	6
1.5. Avgränsningar	7
1.6. Begreppsdefinitioner	7
2. Bakgrund	9
2.1. Påskupploppen	9
2.2. Januari till och med april 2023	10
2.3. Världsbild	11
2.4. Rättsläget	11
2.4.1. Regeringsformen	11
2.4.2. Ordningslagen	12
2.4.3. Polisens bedömning	12
2.4.4. Förvaltningsrätten i Stockholms bedömning	13
2.4.5. Polisen överklagar förvaltningsrättens beslut	14
3. Tidigare forskning	14
3.1. Tillvägagångssätt	14
3.2. Deskriptiv sammanfattning	15
3.3. Tematisk innehållsanalys	15
3.3.1. Polisens arbete: upprätthålla opinionsfriheter och upprätthålla ordning	15
3.3.2. Yttrandefrihet, olika dimensioner	16
3.3.3. Politisk tolerans	18
3.3.4. Muslimers utsatta ställning i samhället	19
3.3.5. Muslimers relation till polisen	20
4. Teoretiska utgångspunkter	21
4.1. Social kontroll	21
4.2. Konfliktteorin	23
4.3. Fyra byggstenar	24
5. Metod	25
5.1. Metodologiska övervägande	25
5.2. Datainsamling	26
5.3. Analysmetod	27
5.4. Urval	27
5.4.1. Respondenter	29
5.4.2. Bortfall	30

5.5. Reliabilitet & validitet	30
5.6. Forskningsetiska principer	32
6. Resultat	33
6.1. Frågeställning 1	33
6.1.1. Rikets säkerhet som grund för avslag	34
6.1.2 Alternativa rättsliga lösningar	35
6.1.3. Bör denna typ av manifestation skyddas av yttrandefriheten?	37
6.2 Frågeställning 2	38
6.2.1. Ställning i samhället	38
6.2.2. Det politiska klimatet	39
6.2.3. Förtroendet för staten	40
7. Analys	42
7.1. Frågeställning 1	42
7.2. Frågeställning 2	45
8. Diskussion och slutsats	48
Källförteckning:	51
Bilagor	56

1. Inledning

Sverige har uppmärksammats internationellt och ett flertal länder vill bojkotta Sverige på grund av att svenska polisen godkände en koranbränning utanför Turkiets ambassad i januari i år (Holmgren & Alnahhal 2023). Bilder på brinnande svenska flaggor delas på sociala medier vilket har lett till att Sveriges NATO-process har äventyrats (a.a.). Men hur reglerar svenska lagen denna typ av handling och hur påverkas berörda parter; detta är ämnen som skall behandlas i denna studien.

Efter koranbränningen utanför Turkiets ambassad har polisen gett avslag för ansökningar om tillstånd gällande allmänna sammankomster som avser att bränna Koranen (SVT 2023). Detta med förevändningen att det kan öka hotbilden mot Sverige (a.a.). Polisen uppgav även att alla tillstånd av samma karaktär kommer att nekas en tid framöver (a.a.). Detta beslut har även lett till stor medial uppmärksamhet och en rättslig process gällande lagtolkningen har inletts (a.a.). Det är många som anser att detta är början på en diskussion som lär fortlöpa under lång tid framöver då det är flera faktorer som ska vägas in. Därmed är det ett forskningsintresse att undersöka ämnet närmare genom hur polisen kan förhålla sig till ordningslagen och ifall denna process har påverkat muslimer i det svenska samhället.

1.1. Problemformulering

Mätningar från DN/IPSOS visar på att majoriteten av väljare i Sverige vill att det ska förbjudas att bränna heliga skrifter (Rosén, 2023). Däremot anser en majoritet att i en avvägning mellan yttrandefrihet och att skydda religiösa skrifter, ska yttrandefriheten väga tyngre (a.a.). Dessa mätningar visar på hur den allmänna opinionen skiftar beroende på i vilken kontext handlingen lyfts i. När människor i samhället anser att en handling som inte är olaglig bör vara det kan frustration skapas gentemot rättsväsendet och de styrande i landet. Det visar på komplexiteten i situationen och varför det är viktigt att undersöka. Utöver vilken ställning som tas till handlingen i sig så är det fler faktorer som måste vägas in. Polismyndigheten är den institution som reglerar allmänna sammankomster (Polisen, 2023). Därmed måste ordningslagen vara utformad på ett sådant sätt så att polisen kan agera utefter den på ett sätt som upplevs legitimt av

samhällsmedborgarna. I de fall samhällsmedborgarna upplever att polisen inte agerar utifrån lagen, skulle det kunna leda till att samhället riskerar att upplevas som otryggt. Konsekvenserna av att medborgare i ett samhälle inte har ett förtroende för rättsväsendet eller tvivlar på huruvida rättsväsendet agerar rättssäkert eller inte, kan bli omfattande.

1.2. Syfte

Studien ämnar att undersöka relationen mellan polisens beslutsfattande och dess direkta påverkan i samhället. Således skall polisens beslutsprocess kring koranbränningar undersökas och hur den uppfattas av samhället, mer specifikt muslimer i Sverige. Undersökningen har därav två syften och två frågeställningar har formulerats.

1.3. Frågeställning

Studien kommer att utgå ifrån följande frågeställningar:

1. Vilka rättsliga möjligheter finns gällande allmänna sammankomster som avser koranbränningar?
2. Vilka faktorer påverkar enskilda muslimers attityd och förtroende gentemot polis/rättsväsendet gällande koranbränningar?

1.4. Rättssociologisk relevans

Studien ämnar att undersöka relationen mellan *law in books* och *law in action* gentemot *sociala normer* (Baier, Svensson & Nafstad, 2018, s. 13-14). Undersökningens rättssociologiska relevans blir att studera den rättsliga deduktionen (relationen mellan *law in books* och *law in action*) som sker i polisens arbete gällande allmänna sammankomster som avser koranbränning (Baier, Svensson & Nafstad, 2018, s. 13-14). Således undersöks om ordningslagen praktiseras som det är avsett samt huruvida den rättsliga praktiken påverkar de sociala normerna gällande förtroende för rättsstaten angående koranbränningar. Därmed undersöks den rättsliga moralbildningen, alltså relationen mellan *law in action* och *sociala normer* (a.a.).

1.5. Avgränsningar

Arbetet skall avgränsas till åren 2022-2023 med hänsyn till de senaste händelserna med påskupploppen*¹ 2022 (2021/22:JuU51 s. 5) och koranbränningen utanför Turkiets ambassad i Stockholm i början på 2023 (SVT 2023). Tidsavgränsningen beror huvudsakligen på nuvarande världsbild då tidigare år inte bedöms relevant för studiens syfte. Dels på grund av covid-19 pandemin då allmänna sammankomster inte var tillåtet och dels på grund av att världsläget innan dess var annorlunda avseende bland annat natomedlemskap och Ukrainakriget. Vidare skall även arbetet avgränsas geografiskt genom att endast utgå ifrån Sverige med undantag för tidigare forskning. Det beror bland annat på rättsläget och rättssystemet samt muslimers ställning som minoritetsgrupp i det svenska samhället. Studien kommer inte att avgränsas till en specifik stad i Sverige då samma rättssystem genomsyrar hela landet och kan inte gälla endast i en viss stad. Resultatet vore missvisande och eventuellt inkorrekt ifall studien endast utgick från exempelvis Stockholm då forskarna hade varit tvungna att bortse ifrån påskupploppen och möjligen annan viktig information som kan uppkomma under arbetets process.

1.6. Begreppsdefinitioner

I följande avsnitt kommer relevanta begrepp definieras för arbetet.

Ordningslagen:

Ordningslagen (SFS nr: 1993:1617) innehåller bestämmelser hur allmänna och offentliga sammankomster skall regleras, vilka beskrivs ytterligare i 2.4.2

Yttrandefrihet:

I undersökningen avser begreppet yttrandefrihet som det benämns i de grundläggande fri- och rättigheter i form av opinionsfriheter enligt 2 kapitlet i Regeringsformen (SFS nr: 1974:152). Därmed gäller följande benämning:

“ 1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor;” (Regeringsformen 2 kap 1§ 1p.)

---

¹ Våldsamma upplopp under påskhelgen 2022 (se mer under 2.1.)

Detta innebär således att svenska medborgare fritt får uttrycka sina åsikter på olika sätt.

Religionsfrihet:

I Sverige har medborgare rätt till att utöva religion genom Regeringsformen (SFS nr: 1974:152). Denna rättighet innebär enligt följande:

“ 6. religionsfrihet: frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion.”

(Regeringsformen 2 kap 1§ 6p.)

Allmän sammankomst:

Ytterligare en grundlagsskyddad opinionsfrihet i Regeringsformen (SFS nr: 1974:152) är mötesfriheten. Denna beskrivs enligt följande lydelse:

“3. mötesfrihet: frihet att anordna och delta i sammankomster för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk,” (Regeringsformen 2 kap 1§ 3.p)

Mötesfriheten inkluderar således anordnandet av allmänna sammankomster, vilket är av relevans för arbetet (a.a.).

Definitionen av en allmän sammankomst är enligt Ordningsslagen (SFS nr: 1993:1617) följande:

“1 § Med allmän sammankomst enligt denna lag avses

1. sammankomster som utgör demonstrationer eller som annars hålls för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i allmän eller enskild angelägenhet,
2. föreläsningar och föredrag som hålls för undervisning eller för att meddela allmän eller medborgerlig bildning,
3. sammankomster som hålls för religionsutövning,
4. teaterföreställningar, biograföreställningar, konserter och andra sammankomster för att framföra konstnärligt verk, samt
5. andra sammankomster vid vilka mötesfriheten utövas.” (Ordningsslagen 2 kap 1§ p.1-5)

En sammankomst anses av polisen allmän om den är ämnad för allmänheten samt om allmänheten har tillgång till den. På sin hemsida delger polisen exempel på vilka

sammankomster som kräver att tillstånd söks, några av dessa är *demonstrationer, manifestationer, opinionsyttringar eller sammankomster för religionsutövning* (Polisen 2023).

Hets mot folkgrupp:

Hets mot folkgrupp är ett brott vilket definieras i Brottsbalken (SFS 1962:700) 16 kap 8§ som följande:

“Den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck...” (Brottsbalken 16 kap 8§ 1 st)

Koranen:

Koranen är en helig bok inom Islam (Nationalencyklopedin). För den troende anses Koranen vara en kopia av “bokens moder” som finns i himlen. Detta innebär att boken har en säregen ställning inom religionen. Koranen omfattar såväl påbud och religiösa budskap som olika typer av bestämmelser (a.a.).

Muslimska grupper:

Med detta avses troende människor inom Islam, vilka bor i Sverige.

2. Bakgrund

I detta avsnitt kommer relevant bakgrund att presenteras. Först presenteras påskupploppen 2022 följt av en beskrivning av händelseförloppet januari till och med mars 2023.

2.1. Påskupploppen

Under april 2022 inträffade det i flera städer i Sverige våldsamma upplopp till följd av att den danske politikern Rasmus Paludan fick tillstånd för att anordna allmänna sammankomster där han brände Koranen (2021/22:JuU51 s. 5). Dessa upplopp har följaktligen fått benämningen “Påskupploppen” eller “Påskkravallerna”. Ett exempel på

berörda städer är Örebro, Linköping och Norrköping (a.a.). Manifestationerna resulterade i stora skadegörelser både för civila och polisen. Det rapporterades att över 100 poliser skadades samt att polisiär utrustning försvann under upploppen. Till följd av detta startades även flertalet förundersökningar gällande blåljussabbotage och våldsamt upplopp (a.a.). I flera av de städer där det parti Rasmus Paludan företräder, Stram Kurs, fått tillstånd att anordna sammankomst kunde inga manifestationer genomföras till följd av de starka reaktioner och den oordningen som skapades (SVT 2022).

2.2. Januari till och med april 2023

I januari 2023 fick Rasmus Paludan tillstånd för att anordna en sammankomst vilken avsåg att bränna en Koran (SVT, 2023). Denna gången utanför Turkiets ambassad i Stockholm (a.a.). Denna manifestation skapade starka reaktioner i omvärlden och flertalet protester uppstod, bland annat brändes Sveriges flagga i Pakistan (Holmgren & Alnahhal 2023). Protester har även uppstått utanför flertalet svenska ambassader. Flera länders ledare, däribland Jordanien, Kuwait och Turkiet, uttryckte sitt missnöje mot Sverige och handlingen (a.a.). Ytterligare en följd är att Turkiets president tidigt efter händelsen uttalade sig kring Sveriges NATO-ansökan då han framförde att Sverige inte kunde räkna med att bli insläppta. Utöver detta kritiserade även Sveriges statsminister Ulf Kristersson handlingen då han framförde att handlingen var "djupt respektlös" (a.a.).

En följd av uppståndelsen är att två olika parter fått avslag för ansökningar gällande anordnande av sammankomst, vilka avsett att bränna koranen (Stahle & Wicklén, 2023). Polisen berättigar avslaget med hänsyn till rikets säkerhet, då antal terrorhot ökat (a.a.) och uppgav att denna bedömning gjordes i samarbete med säkerhetspolisen (SÄPO). Polisen och SÄPOs gemensamma bedömning lyder således att tillåta koranbränningar skulle leda till ökat antal terrorhot mot Sverige såväl som att hota svenska intressen (a.a.). Polisen anger även att i nämnda fall fanns det ingen anledning att tro att allvarliga störningar skulle ske i direkt anslutning till sammankomsterna (a.a.).

Polisens bedömning i de två nämnda fallen överklagades till förvaltningsrätten i Stockholm (Förvaltningsrätten, mål nummer 2741-23 och mål nummer 2925-23, 2023). Förvaltningsrättens utfall blev att de parter som fått avslag borde ha fått tillstånd i aktuella fall. Polisen hade således inte rätt att neka ansökningarna. Polisen har, efter förvaltningsrättens bedömning, valt att överklaga till högre instans (se avsnitt 2.4.4.).

2.3. Världsbild

Säkerhetspolisen (SÄPO) skriver på deras hemsida att den oroliga omvärlden leder till att säkerhetshot mot Sverige ökar (Säkerhetspolisen, 2023). SÄPO anger flera orsaker till sin bedömning men de menar på att omvärldens yttre hot har en direkt påverkan på den inre säkerheten (a.a.). Såväl Ryssland som andra auktoritära stater har blivit allt mer offensiva och agerar på ett säkerhetshotande sätt och dessa auktoritära stater har även börjat samarbeta allt mer (a.a.). Bedömningen är att Ryssland är det största direkta hotet på grund av sin oberäknelighet, följt av de växande hotet från både Kina och Iran (a.a.). SÄPO skriver även att utvecklingen i dels Sverige och dels omvärlden har lett till ökade hot från islamistiska våldsbejakande extremism samt våldsbejakande högerextremism (a.a.). Dessa olika extremistiska grupper bedriver sin verksamhet bland annat genom infiltration vilket i längden befaras vara hotfullt mot Sveriges demokrati (a.a.).

2.4. Rättsläget

För att förstå den rättsliga kontexten har aktuell lagstiftning studerats. Utöver lagstiftning har förvaltningsrättens bedömning lästs. Följaktligen kommer dessa olika rättskällor att presenteras i detta avsnitt för att tydliggöra vad som stadgas i relevanta lagrum.

2.4.1. Regeringsformen

I Regeringsformen (SFS nr: 1974:152) 1 kap 1§ fastställs att all offentlig makt utövas under lagarna. 2 kapitlet 1§ i Regeringsformen stadgar svenska grundlagsskyddade opinionsfriheter vilka svenska medborgare tillförsäkras. Dessa är; yttrandefrihet, informationsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet, föreningsfrihet och

religionsfrihet. Mötesfriheten (2 kapitlet 1§ p.3) omfattar friheten att dels delta i allmänna sammankomster och dels att anordna allmänna sammankomster.

Regeringsformen är en grundlag vilket innebär att den väger tyngst av alla rättskällor i svensk lagstiftning.

2.4.2. Ordningslagen

Ordningslagen (SFS nr: 1993:1617) innehåller bestämmelser hur allmänna och offentliga sammankomster skall regleras. Lagen reglerar under vilka förutsättningar en allmän sammankomst får ske. Det krävs alltså för att få utnyttja denna rätt, att för allmänheten anordna sammankomst att tillstånd söks, vilket stadgas i 2 kapitlet 4§.

I ordningslagens 2 kapitel 6§ 1st framkommer att detta tillstånd söks hos polisen vilka sedan beslutar huruvida det skall godkännas eller inte. I 2 kapitlet 10§ fastställs att en sammankomst endast får nekas om det är nödvändigt utifrån ett ordning- och säkerhetsperspektiv eller för att motverka en epidemi. Möjligheten att avslå ansökan om allmän sammankomst benämns ytterligare i 2 kapitlet 25§ p.1. Paragrafen stadgar att om det vid en tidigare liknande sammankomst utvecklades svår oordning så får Polismyndigheten ge avslag. Detta omfattar både om oordningen uppkommit som en direkt följd av sammankomsten eller i den direkta omgivningen. Paragrafen inkluderar även om det uppkommit omfattande skada för närvarande eller störningar i trafiken.

2.4.3. Polisens bedömning

Polisen gjorde bedömningen att avslå en ansökan om en allmän sammankomst vilken avsåg att bränna en koran (Diariernr A071.207/202) 2023-02-10. I denna bedömning skriver polisen att det inte föreligger konkreta omständigheter vilka skulle tyda på eventuella störningar med hänsyn till ordning och säkerhet. Varken vid sammankomsten eller som en följd av sammankomsten. Det som polisen däremot hänvisar till är att de väger in risken för terrorattentat som skulle kunna äga rum, antingen i Sverige eller gentemot svenska intressen utomlands. Polisen hänvisar det argumentet till Ordningslagen 2 kapitel 10§. Polismyndigheten hänvisar även till uppgifter om att tidigare koranbränningar resulterat i ökade hot både mot Sverige,

svenska intressen utomlands och svenskar som befinner sig utomlands. Följaktligen beskrivs det att trots att risken om terrorhot inte följer direkt eller i sammankomsternas omedelbara närhet så anses ändå förutsättningarna att inkludera det i aktuell prövning relevant. Följaktligen gör polismyndigheten en proportionalitetsbedömning att om lagstiftaren med lydelsen i 2 kapitlet 10§ Ordningslagen anser att en sammankomst bör nekas med "hänsyn till trafiken", bör samma resonemang kunna användas i avseende om terrorhot. Polismyndigheten uppger även att terrorhoten inte går att reducera med hjälp av till exempel extra övervakning eller avspärrning. Risken anses inte minska genom att flytta sammankomsten till annan plats.

Samma bedömning gjordes för den andra ansökan (Diarienumr. A064.106/202) 2023-02-08). Även här görs bedömningen med hänsyn till 2 kapitlet 10§ ordningslagen. De uppger även att bedömningen är gjord i samråd med SÄPO och dess bedömning av säkerhetsläget. Polisen stadgar att ordning och säkerhet inte kan säkerhetsställas om sammankomsten äger rum. Även här gör polisen samma proportionalitetsbedömning, om lagstiftaren anser att en sammankomst ska kunna nekas med hänsyn till trafik, bör den även nekas med hänsyn till risk för terrorhot.

2.4.4. Förvaltningsrätten i Stockholms bedömning

De två olika parterna vars ansökan om allmän sammankomst fick avslag av polismyndigheten valde att överklaga beslutet till Förvaltningsrätten. Dessa är målnummer 2741-23 och 2925-23 och handlingar har begärts ut till undersökningen. Förvaltningsrättens bedömning gjordes i båda fallen 04-04-2023.

Förvaltningsrätten i Stockholm publicerade i april (04-04-2023), i mål nr 2741-23 och 2925-23, två bedömningar efter att de två (tidigare nämnda) parter som fått avslag för ansökan för allmän sammankomst med syfte att bränna en koran överklagat beslutet. Förvaltningsrättens bedömning är att polisen gjort fel i sitt beslut att ge avslag och att parterna således skulle ha fått tillstånd för vardera allmän sammankomst. Därmed har polisen inte haft tillräcklig bevisad grund för sina beslut. Förvaltningsrätten lyfter i sin

bedömning svårigheten i att ge avslag för sammankomster då de är en grundlagsskyddad rättighet med få inskränkningar.

2.4.5. Polisen överklagar förvaltningsrättens beslut

Polisen meddelar på sin hemsida att de väljer att överklaga förvaltningsrättens beslut. Polismyndigheten anser att frågan är "principiellt viktig" och därmed bör prövas i en högre instans (Polisen, 2023).

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt skall tidigare forskning framföras och diskuteras för att ge olika perspektiv på ämnet. Tidigare forskning bidrar till studien genom att ge läsaren en djupare förståelse för polisens komplexa arbetsuppgifter samt muslimers roll i samhället och deras syn på rättsväsendet. Artiklarna som utgör tidigare forskning sammanfattas först i en kort deskriptiv analys och bearbetas vidare med en tematisk innehållsanalys.

3.1 Tillvägagångssätt

För att hitta relevant tidigare forskning har sökord framtagits som sammanfattar det mest väsentliga med arbetet. Sökorden applicerades i olika kombinationer med AND/OR och citationstecken för att identifiera artiklar. Sökorden som användes mest och gav störst resultat var följande: *public assembly, religion, islam, muslims, freedom of speech, freedom of religion, burning the koran, public order, political tolerance* och *freedom of assembly*. Sökningen utfördes i LubSearch där databasen EBSCOhost valdes då den är relevant för ämnet rättssociologi.

På databasen söktes det endast fram artiklar som blivit "peer reviewed", det innebär att allt material som inte har blivit granskade av andra forskare inte bedöms tillräckligt pålitliga för att ha med i arbetet. Vidare valdes relevanta artiklar ut genom att forskarna först läste igenom sammanfattningen på alla artiklar. Utifrån sammanfattningarna kunde en relevansbedömning göras, således ställdes frågan huruvida artikeln kunde bidra till att besvara frågeställningen, var svaret nej så valdes artikeln bort. Efter en full

genomgång av artiklarna sorterades ytterligare artiklar bort och kvar var de artiklar som forskarna bedömde kunde medföra kunskap till studien och ge fler perspektiv till resultatet. Totalt är det 13 artiklar som skall presenteras i 3.2.

3.2 Deskriptiv sammanfattning

De artiklar som valts ut är peer reviewed och språket är på engelska i samtliga 13. Artiklarna utgår ifrån Polen, Storbritannien, Australien, USA, Nederländerna, Sverige, Norge och Danmark. Detta innebär att Asien och Afrika utesluts helt och får ingen representation, dock skiljer sig deras rättsväsende och samhällsstruktur från Sveriges och bedöms därför inte skada studiens generaliserbarhet gentemot tidigare forskning. De studier som har valts ut representerar västvärlden relativt väl och anses därför ha möjlighet att appliceras på det svenska rättsväsendet och samhället. Vidare är tio artiklar av kvalitativ karaktär och har lagt stort fokus på att förklara fenomen och ge olika perspektiv med hjälp av sekundärdata, medan tre av artiklarna är kvantitativa studier.

3.3. Tematisk innehållsanalys

I detta avsnitt skall de 13 artiklar som presenterats i 3.2 fördjupas och analyseras genom tematiska innehållsanalyser. Följande är de fem teman som framkommit: "Polisens arbete: upprätthålla opinionsfriheter och upprätthålla ordning", "Yttrandefrihet, olika dimensioner", "Politisk tolerans", "Muslimers utsatta ställning i samhället" och "Muslimers relation till polisen".

3.3.1. Polisens arbete: upprätthålla opinionsfriheter och upprätthålla ordning

Det första temat som identifierades handlar om polisens arbete gällande upprätthållandet av dels ordning och dels opinionsfriheterna. Adang (2013) diskuterar polisens strategi för att upprätthålla av ordning vid allmänna sammankomster eller demonstrationer vilka uppkom efter Göteborgskravallerna 2001. Framförallt belyser han problematiken som berör studiens frågeställning då han diskuterar polisens dikotomiska arbete gällande olika fri- och rättigheter och lagar som de måste förhålla sig till. Det främsta hjälpmedlet anses vara dialog för att undvika konflikt och allvarlig

oordning enligt Adang (2013). Detta diskuteras även av Cheesman (2022) som utgår ifrån ordningsperspektivet som upprätthålls av polisens arbete. Cheesman (2022) benämner polisen som ordningsagenter och menar på att de har större handlingsutrymme om upprätthållandet av order anses mer väsentlig i situationen än brottbekämpning och således ska prioriteras först. Fortsättningsvis diskuterar Cheesman (2022) vad som egentligen menas med oordning och förklarar det bland annat som en försvagning av sociala band. Därmed anser Cheesman (2022) att det är polisens ansvar att förebygga att sociala band försvagas genom polisingripande vars syfte är att bevara ordning och reda.

Switzer och Beaudulins (2022) utgår från ett liknande perspektiv som Adang då de bland annat diskuterar balansen mellan skydd av religionsfrihet och religiösa sammanhang å ena sidan och individuella friheter å andra sidan. Däremot skiljer de sig på så vis att de jämför polisens uppgift att skydda religionsfriheten och uppgiften att skydda exempelvis allmänna sammankomster vars mål är att provocera (a.a.). Adang (2013) lägger snarare fram en handlingsplan medan Switzer och Beaudulins (2022) ger en inblick till hur polisens process att ta beslut inte alltid är självklar och belyser hur komplicerad deras roll i kontexten är. Till sist diskuterar Zbigniew och Struniawski (2017) att det finns lagstöd för polisen att begränsa eller avbryta en allmän sammankomst utan att det anses vara en kränkning av rättigheter i de fall som den allmänna sammankomsten har lett till oordning. De belyser även vikten av en allmän sammankomst i en demokrati och dess funktion som kommunikation. Däremot är huvudkravet att den sker med fredlig karaktär vilket ger polisen rätt att ingripa för att bibehålla ordningen (a.a.). Samtliga artiklar ger olika infallsvinklar på vad polisen behöver ta hänsyn till och vad olika perspektiv anser är viktigast i beslutsfattandet vilket kommer att komplettera resultatet väl.

3.3.2. Yttrandefrihet, olika dimensioner

Detta temat handlar om yttrandefriheten och dess komplexitet som Orazani, Wohl och Leidner (2020) diskuterar kring. De förklarar olika angreppssätt för att visa på olika förslag hur yttrandefrihet eventuellt skulle kunna regleras för att uppnå den tilltänkta

effekten av den i en demokrati (a.a.). Orzana, Wohl och Leidner (2020) lyfter två olika åsikter, där den första menar att skadepincipen skulle kunna appliceras på yttrandefriheten, det innebär att yttrandefriheten bör begränsas när den fysiskt skadar andra. Den andra åsikten utgår ifrån att yttrandefriheten bör begränsas när den kränker andra, däremot går det att argumentera för att det inte skulle fungera i praktiken då det skulle kräva att alla samhällsmedborgare tänker ensidigt. Det finns inga generella riktlinjer kring vad som skulle kunna uppfattas som kränkande (a.a.). Utifrån deras kvantitativa studie framkommer det att amerikaner är villiga att inskränka på yttrandefriheten och begränsa den politiska toleransen för deras politiska motståndare då de inte vill att åsikter och värderingar som skiljer sig ifrån deras egna ska bli normaliserade (a.a.). Detta appliceras på frågeställningen då yttrandefrihetens komplexitet förklaras utförligt och i olika perspektiv vilket kan underlätta förståelsen för hur en bedömning av polisens arbete kan gå till.

Switzer och Beaudulin (2022) diskuterar olika fri- och rättigheter som vägs mot varandra. De anser att det finns människor som missbrukar yttrandefriheten genom att provocera fram en argumentation som stödjer deras åsikter och därmed skyddar yttrandefrihetens trakassering av minoritetsgrupper (a.a.). Likaså anser Howard (2017) att yttrandefriheten måste ha gränser när det gäller diskriminering, då hattal gällande exempelvis religion är ett hot mot den sociala freden i en demokrati. Samtidigt förklarar Howard (2017) att yttrandefriheten gäller alla typer av yttrande, inte bara det som tas emot positivt av allmänheten, utan även kränkande och besvärliga yttranden (a.a.). Howard (2017) beskriver två sidor, vilka är viktiga att ha i åtanke när yttrandefrihet diskuteras vilket kontextualiserar komplexiteten av yttrandefrihet och vad den bör omfatta. Däremot lyfter Akhtar (2012) ett annat perspektiv då han menar på att det ska finnas ett moraliskt ansvar, vilket ska fungera som en begränsningsmekanism för yttrandefrihet, hos beslutsfattarna. Akhtar (2012) diskuterar begreppet moralisk plikt som gör att den omoraliska handlingen kräver rättsligt ingripande, i de fall som det kan leda till skada i samhället eller skada riktat mot en utsatt grupp. De perspektiv som lyfts i detta temat skapar förståelse för båda frågeställningarna då de problematiserar yttrandefriheten men samtidigt visar på hur yttrandefriheten kan gå för långt. Detta kan

hjälpa polisens beslutsprocess men visar även på hur det påverkar en minoritetsgrupp som muslimer i Sverige.

3.3.3. Politisk tolerans

Ett annat tema som framkommit ur tidigare forskning exemplifierar hur politisk tolerans kan variera och när det är positivt kontra negativt. Detta framkommer bland annat av Orazani, Wohl och Leidners (2020) som visar på hur mycket amerikaner är villiga att offra av yttrandefriheten när de vill förhindra att åsikter de inte anser ska normaliseras. Det framkom i deras studie att amerikaner är villiga att begränsa den politiska toleransen, men de menar på att det skulle vara ohållbart i en demokrati då det skulle leda till en total begränsning av yttrandefriheten (a.a.). Därmed måste politisk tolerans finnas för alla åsikter vilket även framkommer av Howard (2017) som lyfter att yttrandefriheten måste gälla nästan alla yttrande, inklusive de som kan uppfattas som kränkande. Däremot argumenterar Howard (2017) för att det är en nödvändighet att ibland inskränka på yttrandefrihet då det gäller uttryck som hetsar eller sprider hat baserat på intolerans (även religiös intolerans). Politisk tolerans omfattar även normstridande åsikter vilket Switzer och Beaudulin (2022) håller med om, men enligt dem måste det finnas någon begränsning för att skydda till exempel religiösa grupper.

Curtis (2018) antar ett annat perspektiv än ovanstående då han argumenterar för huruvida staten överhuvudtaget har möjlighet att uppnå neutralitet i dess rättsliga praktik. Curtis (2018) argumenterar för att sekularitet inte kan likställas med neutralitet och på så vis är det juridiska kravet på neutralitet inte möjligt att uppnå utan att vara på gränsen till religiös fientlighet (a.a.). Han lyfter även att neutralitet kan vara problematiskt att uppnå på grund av världsbilden och de värden som finns i samhället (a.a.). Curtis (2018) menar på att domar därmed riskerar att endast bli en återspeglning av elitens värderingar vilket kan underminera religiösa åsikter (a.a.). Beroende på hur den politiska toleransen ser ut och vilka värderingar som präglar samhället kan det påverka förtroendet för rättsväsendet hos minoritetsgrupper som blir direkt påverkade av det som yttras. Artiklarna i temat lämpar sig till den andra frågeställningen då det

ger studien en grund för att förstå vad som kan påverka hur förtroendet för myndigheter kan skifta.

3.3.4 Muslimers utsatta ställning i samhället

I tre av artiklarna framkommer det tydligt vilken utsatt ställning muslimer har i samhället, artiklarna utgår från Sverige, Norge och Storbritannien. Schclarek Mulinari (2019) belyser att muslimer i Sverige är en särskilt utsatt grupp som ofta utsätts för övervakning, kontroll och statliga övergrepp. Han menar också på att de ofta faller offer för hatbrott där de i många sammanhang beskrivits som "de andra" och de framställs som potentiella terrorister och barbarer som måste kontrolleras (a.a.). Denna bild av muslimer som skapas och sprids påverkar hur de blir bemötta av andra. Schclarek Mulinari (2019) har intervjuat muslimer där det framgår att de själva anser att mänskliga rättigheter inte gäller dem utan lagen behandlar dem annorlunda gentemot andra individer i det svenska samhället. Detta är inte några unika fall för även Hudson och Paterson (2020), som utgår ifrån Storbritannien, lyfter att muslimer är mer benägna än någon annan grupp i samhället att falla offer för hatbrott.

Även i Norge påverkas muslimers ställning i samhället av de negativa fördomar som sprids av framförallt norska högerextremister som Bangstad (2014) beskriver i sin artikel. Det framkommer att högerextremister har argumenterat för att förbjuda Koranen och de sprider propaganda om att muslimer strävar efter att ha makt över européer och att islam är våldsam och konfliktfull (a.a.). De har därmed uppmanat européer att beväpna sig mot muslimer och de har även rekommenderat etnisk rensning mot muslimer (a.a.). Bangstad (2014) belyser därmed hur ineffektiv skyddet för minoritetsgrupper (bland annat muslimer) är när sådana här typer av tal är lagligt genom yttrandefriheten. Dessa tre artiklar ger en tydlig bild av hur ställningen för muslimer ser ut i samhället och vilken utsatt minoritetsgrupp de är. Däremot visar Hargreaves (2015) på att kriminologisk forskning ofta överdriver diskrimineringen gentemot muslimer och han utgår ifrån analys av data som samlats in av "British Crime Survey/Crime Survey of England and Wales". Där framkommer det att muslimer överlag inte faller offer för brott mer än någon annan samhällsgrupp. Hargreaves (2015) belyser

också att majoriteten av muslimerna som var med i undersökningen hade en positiv attityd till polisen och han menar därmed på att mycket av den forskning som finns inte är generaliserbar utan endast utgår från små grupper som inte representerar majoriteten av muslimerna i Storbritannien. Sammantaget är dessa fyra artiklar av stor vikt för att ge läsaren en förståelse för muslimers ställning i samhället både i Sverige och andra liknande länder.

3.3.5 Muslimers relation till polisen

Muslimers ställning i samhället påverkas av hur deras relation till polisen ser ut. Hudson och Paterson (2020) förklarar att det råder spänning mellan muslimska samfund och polisen i Storbritannien och att muslimer ofta upplever att de får otillfredställande svar från statliga institutioner. De belyser att många muslimer är missnöjda med polisens agerande gentemot dem och även deras svar vilket leder till en negativ uppfattning av polismyndigheten i Storbritannien (a.a.). Detta förekommer även i Australien där Murphy (2021) belyser att det också finns en ansträngd relation mellan polisen och muslimer och att många muslimer uppfattar polisens agerande gentemot dem som förolämpande och stigmatiserande. Murphy (2021) menar att mycket av den trots mot polisen som muslimer gör är kopplad till den uppfattade processuella orättvisan och begränsningar av myndigheter. Det framkommer att muslimer i Australien upplever att polisen överskrider gränserna för vad som är lämplig auktoritet när de bemöter muslimer i sina arbeten och det leder till att många undviker all form av kontakt med polisen eller medvetet trotsar polisen (a.a.).

Hargreaves (2015) förklarar att många muslimer i Storbritannien är missnöjda med polisen och anser att de är ineffektiva när det gäller hatbrott vid form av verbala övergrepp gentemot muslimer. Utöver det ansåg många muslimer enligt statistik att de har en positiv attityd till polisen. Artikeln belyser däremot att det är skillnad på att vara nöjd med "allmänt arbete" som polisen utför och de arbete som de utför när det kommer till terrorism där muslimer ofta blir orättvist behandlade (a.a.). Hargreaves (2015) förklarar att även om mycket av den kriminologiska forskningen överdriver så är det inte ovanligt att muslimer utsätts för social kontroll och faller offer för rasistisk

målsättning. Schclarek Mulinari (2019) lyfter muslimers uppfattning om polisen i Sverige där muslimer själva uppger i intervjuer att lagen gäller annorlunda för dem jämfört med andra samhällsgrupper och att de ofta utsätts för statliga övergrepp. Detta leder till att muslimer upplever det som hopplöst att försöka stå emot då de utsätts för social kontroll och övervakning (a.a.). Schclarek Mulinari (2019) menar även att det förtryck som muslimer utsätts för av polisen i Sverige leder till att det internaliseras i hela det svenska samhället och på så vis blir muslimer en särskilt utsatt grupp. Utifrån tidigare forskning finns det en spänd relation mellan muslimska grupper och polisen. Det har framkommit att förtroendet för polisen är varierande, vilket ger en väl grund för andra frågan i frågeställningen. Således ger det studien ett bra djup för att undersöka ifall de senaste händelserna i Sverige har ytterligare påverkat den relationen.

4. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt skall valda teorier för forskningen presenteras. Teorierna skall appliceras på analysen för att ge en bättre förståelse av resultatet som framkommit i studien. Det är följande teorier som skall användas; social kontroll och konfliktteorin. Rättssociologins fyra byggstenar presenteras även för att underlätta förståelsen för de rättssociologiska förhållandena.

4.1. Social kontroll

I dagens samhälle associeras social kontroll till statens hantering av avvikande grupper i samhället och kriminella aktörer, därmed kopplas begreppet till negativa betydelser (Larsson & Backman, 2011, s. 16). Social kontroll introducerades av Emile Durkheim (Larsson & Backman, 2011, s. 18) och därefter vidareutvecklades teorin i olika perspektiv, bland annat av Edward Ross. Dessa två perspektiv kommer att presenteras nedan.

Emile Durkheim (1858-1917) spelade en stor roll för framtida kontrollteorier genom sina begrepp; social reglering och solidaritet (Larsson & Backman, 2011, s. 18).

Begreppen har gett förklaring för hur samordning och gemenskap skapas i samhället genom att samhällsindividernas handlingar modelleras (Larsson & Backman, 2011, s.

18-19). Det som var mest intresseväckande enligt Durkheim var hur detta skulle uppnås i moderna samhällen med allt starkare individualism och avsaknad av en gemensam moralisk reglering (a.a.). Durkheim ansåg att dessa moderna samhällen präglas av anomi. Anomi är det tillstånd som uppstår i de sammanhang vilka befinner sig av normlöshet (a.a.). Det Durkheim ansåg skulle frambringa ordning i denna typ av samhälle var informella band. Banden skapas av gemensamma intressen, ömsesidiga moraliska föreställningar och uppfattningar (a.a.). Att stärka staten skulle inte leda till bättre ordning i samhället enligt Durkheim, detta beror på att staten inte är tillräckligt nära individerna för att ha möjlighet att kunna utöva den kontroll som behövs men även för att kunna skapa sammanhållning i samhället (Larsson & Backman, 2011, s. 19). Vidare ansåg Durkheim att marknaden resulterade i egoism bland människor och det var på så vis som han började intressera sig för de informella band (a.a.). Därav blev funktionen och uppkomsten av de sociala institutionerna sociologins främsta intresse (a.a.). Det är dessa institutioner som leder till att människor behärskar sig i relation till varandra och de formar en moralisk kontroll, det är detta som utgör grunden för ett kollektivt samvete som i sin tur agerar som ett slags socialt tvång på individer (a.a.). Det är på så vis den sociala kontrollen som gör det möjligt för människor att leva med varandra i välmående och gemenskap (a.a.).

Teorin vidareutvecklades och Edward Ross (1866- 1951) benämning av social kontroll präglades istället av *"Hur håller människor sams?"* (Larsson & Backman, 2011, s. 20). Genom detta fokuserade Ross på hur människor uppnår sammanhållning trots sina olikheter och eventuella motsättningar de har (a.a.). Det är tre aspekter som utgör sammanhållning utifrån lag och moral enligt Ross (Larsson & Backman, 2011, s. 21). För det första handlar det om att toleransen mellan gruppmedlemmar ska upprätthållas utan godtyckligt ingripande (a.a.). För det andra handlar det om att respektera äganderätten och slutligen att familjen prioriteras (a.a.). Framförallt menade Ross på att detta är viktigt i stora städer där människor interagerar med främlingar, då är det avgörande att det finns ett förväntat beteende över hur andra ska bete sig i relation med varandra (Larsson & Backman, 2011, s. 21). Det är på så vis som människor kan uppleva trygghet med varandra i stora städer och det är det förväntade beteendet som är

grunden till social kontroll enligt Ross (a.a.). Vidare är det regleringen av små grupper genom mekanismer som gör det möjligt för samhället att samordna människors handlingar (a.a.). Däremot krävs det en yttre social kontroll för att stora grupper skall kunna känna sympati, någonting som annars endast är möjligt i de närmaste relationerna (a.a.). Den yttre sociala kontrollen fungerar som tidigare nämnt genom lag och moral, vilka behöver förbindas med traditioner, sedvänjor men även allmän opinion för att samhällsmedborgarna skall acceptera dem (a.a.). Till sist ansåg Ross att social kontroll består av kontrollfunktioner som kommer från flera sammanhängande system, alltså inte bara från en enskild institution och därav kan social kontroll vara svår att upptäcka (a.a.).

Slutligen kommer social kontroll att appliceras på resultatet i analysen för båda frågeställningarna. Teorin kommer att visa på hur social kontroll och dess olika former påverkar och upplevs av individer och huruvida det finns en tolerans mellan medlemmar i samhället gällande koranbränningar. Teorin kommer bidra till att framföra olika perspektiv på ämnet vilket också kommer att öka förståelsen för vilken typ av social kontroll dessa lagar har men även hur det i sin tur påverkar människor i samhället.

4.2. Konfliktteorin

Konfliktteorins utgångspunkt är att människor är i ständig kamp med varandra om samhällets resurser, makt och prestige (Strandbakken, 2007, s. 214). Teorin kommer användas för att analysera hur olika grupper upplever samhällsstrukturer. Det är framförallt Ralf Dahrendorf (1929- 2009) och C Wright Mills (1916- 1962) som är de sociologer som har framtagit detta teoretiska perspektiv (Strandbakken, 2007). Teorin innebär att social ordning uppnås genom tvång. Därmed benämnde Dahrendorf teorin för *tvångsteori* snarare än konfliktteorin (a.a.).

Dahrendorf var en tysk sociolog som tog inspiration från Karl Marxs (1818-1883) klassteori genom att utgå från att det finns olika klasser i samhället som det uppstår klasskamper mellan (Strandbakken, 2007, s. 207). Precis som Marx så menade

Dahrendorf på att social förändring i ett samhälle innebär att hela samhällsstrukturen kan försvinna och bytas ut till ett nytt och likaså kan samhällsklassernas förhållanden förkastas och ersättas av nya (a.a.). Ofta blir en konflikt den dominerande varav en klass försvarar nuvarande förhållanden och den andra söker efter förändrade förhållanden, detta förklaras som de strukturella förhållandena (Strandbakken, 2007, s. 208).

C Wright Mills var en amerikansk sociolog som antar det konfliktteoretiska perspektivet kopplat till politiska angrepp. Mills utgick också från ett maktperspektiv men poängterar framförallt arbetarklassens maktelit (Strandbakken, 2007, s. 210). Mills ansåg att makteliten höll sig på "toppen" genom deras karriärbyten och äktenskap. Han skrev även om en internationell maktelit som möjligtvis inte har en gemensam ideologi utan istället ett funktionellt gemensamt intresse (Strandbakken, 2007, s. 210-211). Därmed är Mills inne på samma tema som Dahrendorf men antar ett mer politiskt perspektiv med inriktning på makt bland klasserna medan Dahrendorf snarare utgår från tvång och klasser i samhället.

Avslutningsvis skall konfliktteorin appliceras på resultatet i analysen för studiens andra forskningsfråga. Detta för att ge ett större djup och förståelse för muslimers attityd och förtroende gentemot polis och rättsväsendet i Sverige. Teorin kan tydliggöra skillnaderna mellan olika klasser i samhället utifrån makt och socialt tvång, vilket kan utveckla förståelsen för muslimers uppfattning av processen kring koranbränningen och hur det har påverkat dem som en minoritetsgrupp i samhället. Detta innebär att teorin kompletterar social kontroll genom att utgå från ett samhällsperspektiv istället för endast kontroll.

4.3. Fyra byggstenar

Inom rättssociologin finns det fyra byggstenar vilka är uppdelade mellan rätt och norm inom staten samt rätt och norm inom vardagslivet (Schultz & Nafstad, 2020, s. 17). Dessa byggstenar kallas på den rättsliga sidan, *law in book* och *law in action*. Medan de på vardagslivets sida, benämns som *sociala normer* samt *social praktik*. Således skiljer modellen om byggstenar på hur det bör vara; *law in books* och *sociala normer*, och hur

det faktiskt är; law in action och social praktik (a.a.). Law in books (kodifierad statsrätt) syftar på de rättsregler som finns i lagboken medan law in action (rättslig praktik) innebär när rättsreglerna blir tillämpade i praktiken (Baier, Svensson & Nafstad, 2018, s. 13-14). Likaså handlar sociala normer om de regler som samhället gemensamt accepterar och bör följa medan social praktik (levande rätt) är när de sociala normerna förverkligas i praktiken, det vill säga vad som samhällsmedborgarna faktiskt följer för regler och vad de gör i sina vardagliga liv (a.a.). Mellan dessa fyra byggstenar finns det totalt tolv relationer som vanligtvis studeras i empiriska undersökningar, exempelvis relationen mellan kodifierad statsrätt och rättslig praktik eller kodifierad statsrätt och social praktik (Baier, Svensson & Nafstad, 2018, s. 16). Ytterligare en relation som kan uppstå är att den sociala praktiken kan påverka myndigheternas praktik, således formas den rättsliga praktiken utifrån den rådande sociala kontexten (a.a.). Likaså kan en kodifierad statsrätt påverka de sociala normerna, i de fall formar rätten en moralbildning (a.a.).

Dessa fyra rättssociologiska begrepp har presenterats för att underlätta förståelsen av resultatet då de skall tillämpas i analysen. De kommer att ge ett tydligare rättssociologiskt perspektiv på resultatet då studiens frågeställning handlar om relationen mellan law in books och law in action som också kopplas till de sociala normerna i andra frågeställningen. På så vis appliceras begreppen till polisens beslutsfattande (law in action) och hur de förhåller sig till vad lagarna föreskriver (law in books) avseende kronanbränningar. Vilka faktorer som påverkar attityd och förtroende hos enskilda muslimer gentemot rättsväsendet och polis kartläggs därmed genom begreppet sociala normer.

5. Metod

I detta avsnitt presenteras och legitimeras studiens metodval och hur de forskningsetiska principerna har tillämpats.

5.1. Metodologiska övervägande

Studien har granskat vilka rättsliga möjligheter som finns gällande allmänna sammankomster som avser koranbränningar. Utöver det har studien undersökt vad polisens hantering av koranbränningar lett till för attityd och förtroende gentemot polis/rättsväsende hos några enskilda muslimer. Framförallt är det orsaksfaktorerna som ligger i fokus och skapar ett större djup för att förstå attityd och förtroende. Därför anses en kvalitativ undersökning med intervjuer vara mest lämpad för att besvara frågeställningen. Skulle en kvantitativ undersökning valts som metod hade frågeställningen blivit svår att besvara då det inte skulle vara möjligt att gå in på djupet, däremot anses andra forskningsfrågan öppna upp för en framtida kvantitativ undersökning där en större grupp muslimska respondenter skulle kunna nås. Studien vill skapa förståelse och diskussion kring ämnet med ett större djup, därmed är en kvalitativ metod mest lämpad.

5.2. Datainsamling

16 stycken semistrukturerade intervjuer har använts som datainsamling (Bryman 2018, s. 260). Denna form av intervjuer har ansetts bättre lämpad än till exempel standardiserade intervjuer, då semistrukturerade lämnar utrymme för att under intervjuernas gång korrigerar eller anpassa frågorna för att få det bästa möjliga utfallet (a.a.). En standardiserad intervju utgår istället från ett fastställt frågeschema, således är den intervjuformen mer fastställd (Bryman 2018, s. 257). En semistrukturerad intervju utgår från vagt och allmänt formulerade frågor i ett schema (Bryman 2018, s. 260). Denna formen öppnar upp för följdfrågor vilket anses lämpligt för studien (a.a.).

Frågeschemat har formulerats i en intervjuguide. Guiden har funnits att förhålla sig till vid intervjuerna samt för att hålla intervjuerna inom det aktuella ämnet men lämnar dock utrymme för följdfrågor och komplettering beroende på hur intervjun utvecklar sig. Då olika personer intervjuats för olika delar av studien så framställdes tre stycken intervjuguider. En för sakkunniga inom konstitutionell rätt (1), en för sakkunniga inom islam (2) och en för troende muslimer (3), se bilaga 1, 2, och 3. Urvalet beskrivs närmare i avsnitt 5.4.

Intervjuerna har genomförts dels via videotjänsten Zoom och dels på gemensam plats med hänsyn till respondenterna geografiska plats. Zoom är ett mellanting mellan direkta intervjuer som sker på plats och telefonintervjuer (Bryman, 2018, s. 264). Fördelen med att se respondenten i intervjun är att eventuell mimik kan upptäckas vilket skulle försvinna vid telefonintervjun (a.a.). Intervjuerna har i samråd med deltagande intervjuobjekt spelats in och sedan har de transkriberats i nära anslutning till intervjutillfället. Vid samtliga intervjuer har båda forskarna medverkat och inställningen har varit neutral gentemot alla intervjupersoner. Tillvägagångssättet har således varit densamma gentemot alla urvalsgrupper. Vid intervjutillfällena har de forskningsetiska principerna inkluderats, se mer under avsnitt 5.5.

5.3. Analysmetod

För att bearbeta resultatet och få fram gemensamma teman som besvarar frågeställningarna har tematiska analyser genomförts av transkriberingen från intervjuerna. Tematiska analyser är ett vanligt tillvägagångssätt vid kvalitativa studier (Bryman, 2018, s. 702). Metoden har synliggjort både teman och subteman vilka framkommer av framställda matriser av datainsamlingen (se bilaga 4 och 5) (a.a.). Tematiska analyser kan anses problematiska i de fall det inte är tydligt framställt hur forskaren har dragit slutsatser gällande teman (a.a.). För att säkerhetsställa reliabiliteten och validiteten av resultatet så har tillvägagångssättet skildrats tydligt genom matriser i form av bilagor och även i resultatet. I resultatet beskrivs således processen hur citat från transkriberingen leder till teman. Analysmetoden anses väl lämpad för studien då den har hjälpt till att skapa en överblick av datainsamlingen. Detta har således tydliggjort resultatframställningen och dess eventuella likheter kontra olikheter. För att legitimera teman presenteras citat från respondenterna vilka har bidragit till framställningen av temat. Däremot redogörs det inte för vem av respondenterna som citaten kommer från med hänsyn till att flera inte ville bli citerade med deras namn.

5.4. Urval

Urvalet har delats in i tre olika grupper; sakkunniga inom konstitutionell rätt, sakkunniga inom islam och troende muslimer. Sakkunniga inom konstitutionell rätt har bidragit till att besvara studiens första frågeställning. Kombinationen av sakkunniga inom islam och troende muslimer har bidragit till att besvara den andra frågeställningen genom att dels förklara muslimers ställning i samhället men även deras egna direkta upplevelser.

Studien använder sig av ett stratifierat målstyrt urval gällande de sakkunniga, det innebär att urvalet inte är slumpmässigt utan forskarna har medvetet valt intervjupersoner utifrån vilka som anses bäst lämpade (Bryman, 2018, s. 497). Studiens val av metod kräver expertis hos intervjupersonerna för att kunna besvara frågeställningen (a.a.). Valet av experter motiverades utifrån studiens intresse att samla in data kring olika faktorer och perspektiv gällande koranbränningar. Datainsamlingen innebär dels information kring allmänna sammankomster och dels information om enskilda muslimers egna åsikter. Gällande sakkunniga inom rättsområdet motiverades val av antal utifrån studiens strävan att skapa en diskussion kring alternativa handlingssätt gällande nuvarande lagstiftning vilket inte skulle vara möjligt genom att endast läsa lagrum och bedömningar. De sakkunniga inom islam var av intresse för att underlätta kartläggningen av ytterligare faktorer utifrån ett professionellt synsätt. De sakkunniga respondenterna har påträffats via sökningar inom det aktuella området, dels de som uttalat sig i media och dels professorer inom ämnena. Urvalet gällande muslimer är däremot en kombination av snöbollsurval och stratifierat slumpmässigt urval. Snöbollsurval innebär att forskarna har valt personer vilka föreslår ytterligare personer vilka är av relevans för studien (Bryman, 2018, s. 504). Först kontaktades muslimer som antingen uttryckt sig i media gällande ämnet eller ledare för olika muslimska grupper. Då responsen var låg fick stratifierat slumpmässigt urval bytas ut till snöbollsurval för att nå respondenter som ville ställa upp. Därmed hittades de muslimska respondenterna via personliga kontakter vilka sedan gav ytterligare rekommendationer.

Antal intervjupersoner fastställdes då teoretisk mättnad har satts i samband med tidsperspektiv och studiens omfattning. Teoretisk mättnad handlar om att urvalet ska vara tillräckligt stort så att insamlingen av data kan besvara frågeställningen (Bryman, 2018, s. 501). Utifrån dessa aspekter ansågs femton intervjuer vara rimligt och målet var att de skulle fördelas jämnt över båda frågeställningarna. Under processen bekräftades att en teoretisk mättnad uppstod. I gruppen om sakkunniga inom både rätten och islam uppnåddes en teoretisk mättnad efter fyra intervjuer vardera. Då de muslimska respondenterna beskrev egna känslor och upplevelser så var inte en teoretisk mättnad möjlig på samma sätt men trots det gav studiens muslimska respondenter tillräckligt med material i kombination med islamologer för att kunna fastslå några faktorer.

5.4.1. Respondenter

Totalt intervjuades 16 respondenter. De sakkunniga är inte anonyma efter tillfrågan, då deras bidrag till studien legitimeras genom deras professionella bakgrund och yrke. De sakkunniga som valts ut för rättsområdet är följande;

- Olof Wilske: universitetslektor i konstitutionell rätt vid Uppsala universitet
- Lena Matthijs: adjunkt i juridik på polisprogrammet Högskolan Borås, anställd 36 år hos Polisen, utbildad jurist och polis
- Nils Funcke: yttrandefrihetsexpert
- Olle Lundin: professor i förvaltningsrätt vid Uppsala universitet
- Joakim Nergelius: professor i konstitutionell rätt vid Örebro universitet
- Karin Åhman: professor i statsrätt vid Stockholms universitet

De sakkunniga som valts ut inom islamologi är följande;

- Jan Hjärpe: professor emeritus i islamologi vid Lunds universitet, introducerade islamologi i Sverige på 80-talet
- Jonas Otterbeck: professor i islamologi vid The Aga Khan University, London
- Oliver Scharbrodt: professor i islamologi vid Lunds universitet
- Göran Larsson: professor i religionsvetenskap vid Göteborgs universitet
- Gustav Larsson: doktorand i religionsvetenskap vid Linneuniversitetet

Utöver detta har fem oberoende svenska muslimer intervjuats, men de har och kommer att förbli anonyma under hela arbetet. Istället beskrivs de som *"intervjuperson 1"*, *"intervjuperson 2"* etc. Respondenterna består av tre kvinnor och två män vid olika åldrar mellan 20 och 40 år. De är från olika platser i landet vilket innebar olika upplevelser och därmed även synsätt vilket ansågs positivt gentemot det låga antalet.

5.4.2. Bortfall

Studiens ursprungliga mål var att intervjua poliser för att besvara den första frågeställningen, men där uppstod ett bortfall då polisen avböjde att intervjuas. I avslaget meddelade polisen även att deras beslut endast grundar sig i lagen och därmed inte av något eget tyckande. På grund av detta konstruerades intervjuguiden om för att passa den nya urvalsgruppen, det vill säga sakkunniga inom konstitutionell rätt. I gruppen om sakkunniga var bortfallet lågt då det endast förekom ett fåtal som tackade nej till att medverka. Detta med hänvisning till att de inte kände sig lämpade att besvara frågeställningen.

I urvalsgruppen för muslimskt troende personer uppstod det ett stort bortfall. Uppemot 50 möjliga respondenter fick frågan om deltagande i studien via mejl men endast ett fåtal svarade och ytterligare färre kunde ställa upp. Den låga responsen skulle kunna förklaras av att studiens datainsamling ägde rum under den muslimska högtiden Ramadan men även att ämnet är högaktuellt och av känslig karaktär. På grund av att endast ett fåtal muslimer har intervjuats är det viktigt att poängtera att studiens urval inte är representativt och att resultatet från dem således endast rör sig om individuella upplevelser. Detta beskrivs mer i avsnitt 5.5. Därav blev det även en justering i andra forskningsfrågan för att tydliggöra att studien inte redogör för en generell bild av muslimer i Sverige, då det skulle vara omöjligt med antalet muslimska respondenter.

5.5. Reliabilitet & validitet

Studien är kvalitativ och därmed väger reliabiliteten och validiteten tungt vilket förklaras i avsnittet. Reliabilitet kan delas upp i extern- och intern reliabilitet. Den externa handlar om i vilken utsträckning en undersökning går att replikera (Bryman,

2018, s. 465). Då det är intervjuer som legat till grund för att besvara frågeställningarna så skulle denna kunna benämnas som svag. Vid en eventuell reprisering av studien skulle resultatet från de muslimska respondenternas egna uppfattningar, kunna skifta. Däremot har intervjuerna med sakkunniga ansetts ge liknande svar med andra respondenter och därmed höjs den externa reliabiliteten. Vidare har undersökningen en tydlig metodbeskrivning vilket också skulle kunna höja nivån av extern reliabilitet. Metodbeskrivningen hjälper till på så sätt att den sociala kontexten blir enkel att följa vid en eventuell reprisering. Intern reliabilitet berör istället hur berörda forskare i en studie har en överensstämmande bild av hur saker skall tolkas (Bryman, 2018, s.465). I denna studie tillämpas detta då det finns tydliga begreppsdefinitioner av relevanta begrepp vilket således innebär att denna studien innehar en hög intern reliabilitet.

Majoriteten av de sakkunniga är män, detta är dock inget som bedömts ha påverkat studiens reliabilitet negativt. Respondenterna har endast valts utifrån deras kompetens inom aktuellt område. Vidare är åldersspannet bland respondenterna relativt stort, detta innebär att studiens urval representeras av både nyutbildade och erfarna sakkunniga. På grund av att endast ett fåtal muslimer har deltagit i studien så är den inte representativ. För att få en mer omfattande bild över hur muslimer i Sverige upplever situationen skulle en enkät och en kvantitativ studie vara mer lämpad. Således är det ett förslag till en framtida studie, däremot för denna studien ville ett djup nås som inte skulle vara möjligt genom en enkät. Validitet kan även delas in internt och externt (Bryman, 2018, s. 465). Den externa berör huruvida forskarna i aktuell studie har överensstämmande teorier och observationer (a.a.) Detta innebär att denna studie har en hög extern validitet då det tydligt finns definierat vilka teorier som skall appliceras och en tydlig metodbeskrivning. Den externa validiteten berör istället generaliserbarheten gentemot andra sociala miljöer (Bryman, 2018, s. 466). Studien avser ett specifikt förhållande med specifika händelser inom Sverige, vilket gör att generaliserbarheten inte är av relevans för andra sociala miljöer.

Då validitet och reliabilitet kan vara svårangepassade på en kvalitativ undersökning har Lincoln och Guba definierat alternativa kriterier (Bryman, 2018, s. 467). Dessa handlar

om tillförlitlighet och äkthet. Kriteriet om tillförlitlighet handlar om social kontext, beskrivning av sammanhang, tydligt redogörande samt forskarens objektivitet (a.a.). Studien har tagit stor hänsyn till dessa kriterier gällande tillförlitlighet genom att tydligt beskriva den sociala kontexten och sammanhanget i ett utförligt bakgrundsavsnitt. Även genom att förhålla sig objektiv till ämnet, både vid intervjuer och framställningen av teman i resultatet. Det andra kriteriet som Lincoln och Guba definierat är äkthet och handlar om att säkerhetsställa forskningens autenticitet och hur deltagande i studien kan påverka intervjuobjekten (a.a.). Detta innebär att en allsidig bild presenteras, om/hur studien bidrar till ökad förståelse för hur människor beter sig i olika sociala kontexter och huruvida deltagande i studien påverkar respondenterna (a.a.). Studien har applicerat kravet om äkthet genom att vara uppmärksam för vilka följder respondenter skulle kunna få av sitt deltagande och därmed beslutat att de muslimska respondenterna skall vara anonyma.

5.6. Forskningsetiska principer

Forskningsetiska principer är av relevans då forskningens resultat framkom ur intervjuer med frivilligt deltagande intervjupersoner. De principer som konstant har varit delaktiga under arbetets gång är att intervjuobjekten har informerats om att deras deltagande är frivilligt och konfidentiellt samt att de har rätten att vara anonyma (Bryman 2018, s. 170). Dessa principer har integrerats i arbetet då denna information har förklarats både innan och under varje intervju för att säkerhetsställa att intervjupersonerna har varit medvetna om detta.

För att komplettera och således säkerhetsställa en god forskningssed, har även Robert Mertons CUDOS-krav inkluderats (Vetenskapsrådet, 2017, s. 19). CUDOS-kraven innebär fyra principer (*communism, universalism, disinterestedness* och *organised scepticism*) och det första är *communism* (C), vilket är kravet på att forskningen ska vara tillgänglig för hela samhället (a.a.). Detta har applicerats i studien då när den är färdigställd så kommer undersökningen att vara tillgänglig för de som vill ta del av den. Nästa krav är *universalism* (U) vilket omfattar att forskningens tillvägagångssätt ska vara tydligt framställt men även att forskningen förhåller sig till forskningsetiska principer (a.a.).

För att uppnå kravet så har studiens metod och tillvägagångssätt redovisats på ett konkret och tydligt sätt samt explicit visat på hur studien tar hänsyn till och applicerar de forskningsetiska principer som presenterats för att uppfylla kravet om universalism. *Disinterestedness* (D) handlar om kravet på objektivitet hos forskaren (a.a.), forskarna i studien skall under arbetets gång arbeta helt objektivt. Slutligen är kravet *organised scepticism* (OS) att forskaren inte skall dra slutsatser innan det finns grund för det (a.a.) vilket innebär att forskarna i denna studien inte har dragit slutsatser innan all datainsamling är gjord och bearbetad.

6. Resultat

I detta avsnitt skall resultatet som framkommit ur de tematiska analyserna av intervjuerna presenteras. För att göra det enkelt för läsaren är avsnittet uppdelat efter frågeställning, det innebär att 6.1 presenterar de teman som identifierats för att besvara första frågan i frågeställningen och 6.2 presenterar de teman som identifierats för att besvara andra frågan i frågeställningen.

6.1. Frågeställning 1

I följande avsnitt framställs de teman som framkommit i datainsamlingen för att besvara första frågeställningen; "*Vilka rättsliga möjligheter finns gällande allmänna sammankomster som avser koranbränning?*". Resultatet visar på att det inte finns utrymme i ordningslagen, som den är formulerad i dagsläget, att neka en koranbränning med hänvisning till rikets säkerhet. Detta bekräftas tidigt i bakgrund, avsnitt 2.4.4 i förvaltningsrättens bedömning. De sakkunnigas hypotes är att polismyndigheten valt att driva frågan vidare för att pröva tolkningen av lagen när samhället står inför ett paradigmskifte med en allt mer osäker omvärld. Därmed är en del av resultatet en diskussion kring bakomliggande faktorer för avslag snarare än vad som polisen hänvisade till, det vill säga rikets säkerhet. Vidare lyfter de sakkunniga alternativa rättsliga möjligheter gällande koranbränning med för- och nackdelar om eventuella korrigeringar i ordningslagen och en möjlig inkorporering i stadgan om hets mot folkgrupp. Till sist visar resultatet på den diskussion som förts huruvida en koranbränning är en skyddsvärd handling eller inte. Tillsammans ger dessa olika

aspekter ett djupare svar och diskussion kring frågeställningen. Dessa olika faktorer visar på komplexiteten i relationen mellan law in action och law in books.

6.1.1. Rikets säkerhet som grund för avslag

Det första temat som identifierats för att besvara första frågeställningen handlar om den grund som polisen angett i sina avslag för manifestationer som avser att bränna en koran, det vill säga rikets säkerhet. Detta var ett tema som framkom i samtliga intervjuer med sakkunniga. Det som diskuteras är att polisen gav avslag för ansökan med hänsyn till rikets säkerhet med grund i ordningslagens stadgar. Däremot framkom det att det inte lämnas utrymme i ordningslagen att neka på grund av rikets säkerhet. Detta då de enda möjligheterna för att neka en allmän sammankomst kan göras med hänsyn till den direkta ordning och säkerheten samt vid risk för spridning av sjukdom. Således fastställs det av samtliga att det med dagens lagstiftning och tolkning av denna, inte är möjligt att neka på det avseendet. Dagens lagstiftning omfattar således inte denna typ av abstrakta hot som rikets säkerhet uttrycker. Ett citat från en av de sakkunniga respondenterna som har bidragit till temat är följande:

“Det är en önskan från polismyndigheten att driva den legala utvecklingen, för en förändring av ordningslagens formuleringar kan jag tänka mig eftersom det är uppenbart för vilken jurist som helst att utrymmet att neka med hänvisning till rikets säkerhet inte omfattas av ordningslagens formulering.”

Samtliga sakkunniga respondenter nämnde att det är möjligt att nuvarande världsbild har påverkat polisens avslag gällande allmän sammankomst som avser att bränna koranen. De sakkunniga anser att Sveriges Natomedlemskap och den internationella uppmärksamheten kan ha varit störst bidragande faktorer till att polisen valt att ge avslag, däremot hänvisar polisen till “rikets säkerhet” i sin bedömning. Vidare diskuterades det av de sakkunniga huruvida det skulle vara möjligt att införa “rikets säkerhet” som en grund för att ge avslag för allmänna sammankomster och hur det skulle fungera i praktiken. Risker som lyftes med detta av de sakkunniga respondenterna var att det skulle kunna bli ett politiskt spel på så vis att tolkningen kan bli godtycklig. Det innebär enligt de sakkunniga att det kan bli svårt att avgöra vad som

menas med rikets säkerhet och därmed skulle det lätt kunna missbrukas. De sakkunniga menade på att detta i längden skulle kunna innebära att yttre makter kan påverka Sveriges yttrandefrihet. Ett exempel på hur det hade kunnat bli framgick i en intervju där intervjupersonen förklarade att om "rikets säkerhet" som grund för avslag för allmänna sammankomster hade funnits under andra världskriget så hade polisen kunnat neka antinazistiska demonstrationer. Detta då det skulle kunna förargat Tyskland och dess ledare och därmed blivit ett hot mot Sveriges säkerhet. Exemplet visar på hur det skulle kunna bli i Sverige även i framtiden om denna typ av godtyckliga formuleringar skulle inkorporeras i lagstiftningen. Ett citat från en av de sakkunniga respondenterna som visar på den här komplexiteten är följande:

"Men det här är inte ett helt nytt synsätt och det är klart att det inte är så lätt att slå fast vad som är rikets säkerhet i alla sammanhang. Men återigen nu är vi i ett nytt läge, ett slags paradigmskifte, kriget kryper närmare. Så dessa frågor blir mer akuta. Men det är jättesvårt att bedöma det. Man behöver inte vara paranoid, utan man kan lätt inse att det lätt kan missbrukas då. Så att man också då begränsar fri- och rättigheter på felaktiga grunder."

6.1.2 Alternativa rättsliga lösningar

I intervjuer med sakkunniga inom relevant lagstiftning framkommer det ett antal alternativa rättsliga lösningar. Dessa lösningar lyfts för att eventuellt kunna förhindra den här typen av problematik. De två lösningar som framförallt framhävts i samtliga intervjuer är; "byte av plats för allmän sammankomst" samt "ändring av tolkning av hets mot folkgrupp". Dessa två lösningar presenteras nedan:

Byte av plats

Fyra av de sex sakkunniga inom rätten ansåg att möjligheten att hänvisa till en annan plats än vad ansökan ursprungligen specificerade är en lösning. En av de sakkunniga sa följande:

"Jag har hela tiden sagt att det är märkligt att man inte pratar mer om platsen för koranbränningen. Alltså polisen kan ju ge tillstånd för koranbränning men anvisa till en annan plats... Och det är egentligen enklare för polisen än vad man tror att flytta, ge tillstånd men hänvisa till annan plats. Det ryms inom lagen, ordningslagen."

Det skulle då kunna vara en alternativ lösning för att minska reaktionerna. Detta med hänvisning till påskupploppen 2022 vilket ledde till stora motdemonstrationer. Däremot uppger en annan sakkunnig respondent följande:

“Platsen finns ju möjligheter att laborera med under ansökningsprocessen, men motiven finns ej tillräckligt väl formulerade i lagen, och polisens förmåga att upprätthålla säkerhet på platsen måste vägas in i större utsträckning.”

De olika citaten visar att tolkningen av lagen är komplex och kan variera, därmed kan en ändring vara önskvärd för att möjliggöra en tydligare tolkning. Ytterligare en sakkunnig ansåg att istället för att tillåta en sammankomst mitt i ett bostadsområde där många muslimer bor, skulle alternativet kunna vara att flytta ut på en mindre central plats, till exempel en parkeringsplats. Däremot lyfte en annan av de sakkunniga att syftet med sammankomsten skulle kunna försvinna genom att hänvisa till en annan plats. Detta då en flytt till exempelvis en skog skulle radera syftet med sammankomsten. Således är det en avvägning när det handlar om att hitta lämplig plats för sammankomster, dels utifrån ordningsperspektiv men även för att bibehålla syftet.

En av de sakkunniga gick djupare in på detta och vad som bör vägas in i bedömningen av att bestämma plats. Polisen ges möjlighet att hänvisa till en annan plats i lagstiftningen, däremot finns inte de motiven så väl formulerade i lagen. Respondenten lyfte att polisens möjlighet att bibehålla säkerhet på platsen i fråga måste vägas in mer i beslutet i mycket större utsträckning. Det framkom även att trots att vissa platser kan vara direkt olämpliga på grund av symbolvärdet en del personer har till platsen, så finns det endast en liten möjlighet att hänvisa till annan. Ett förslag som lyftes av den sakkunniga var att skriva in i lagen att en likvärdig plats med ett mindre symbolvärde skulle kunna väljas. Vilket enligt respondenten skulle gynna alla inblandade parter.

Hets mot folkgrupp

Något som diskuterats av samtliga respondenter, både sakkunniga och de anonyma är huruvida handlingen, att bränna en Koran, borde falla under hets mot folkgrupp.

Respondenterna hade delade meningar om detta. En del ansåg att det var självklart att

det skulle falla under den brottsrubriceringen medan andra ansåg att i sådana fall krävs lagändringar. En av de sakkunniga respondenterna argumenterade enligt följande:

"Jag vill ej ha speciell lagstiftning som förbjuder brännandet av religiösa skrifter... Men om man kan få till att om gärningen har som enskilt syfte är att kränka de människor som tror på denna gärningen, den innehåller ingen argumentation, det är ingen politisering av det... Så att jo, inom hets mot folkgrupp känner jag att det borde rymmas... Många länder har tolkat det så, t.o.m. Danmark."

Citatet visar på att den sakkunniga anser att problemet inte bör lösas med en ny brottsrubricering men att det däremot finns möjligheten att tolka koranbränningen som hets mot folkgrupp. Något som lyfts av en annan sakkunnig respondent är att religion inte kan likställas med en folkgrupp, vilket visar sig i följande citat:

"Hets mot folkgrupp är ju precis vad det säger, det är de som uttrycker sig hatiskt mot en viss grupp personer baserat på sexuell läggning eller trosbekännelse, tex. Det syftar ju till när man då uttrycker sig nedsättande om en folkgrupp. Men religion är ingen folkgrupp. Så det måste ju vara möjligt att uttala sig emot islam eller kristendom eller judedom eller vad du vill..."

Detta citat tydliggör att hets mot folkgrupp inte omfattar att bränna en religiös skrift med den praxis som finns i dagsläget. Diskursen som fördes av de sakkunniga var därmed om handlingen att bränna en koran bör omfattas i hets mot folkgrupp, vilket blir upp till lagtolkare att utreda.

6.1.3. Bör denna typ av manifestation skyddas av yttrandefriheten?

Att Sverige har en väldigt omfattande yttrandefrihet framkom i samtliga intervjuer. Sverige benämndes till och med som yttrandefrihetsfundamentalist av en sakkunnig. Däremot finns det olika typer av yttranden vilka är inskrivna i brottskatalogen, det vill säga brottsbalken. Några exempel som har lyfts är hot mot tjänsteman eller hets mot folkgrupp, det är alltså yttringar som anses vara värre än andra. Diskussionen som lyfts är huruvida det är en skyddsvärd handling att bränna en koran eller inte. Följande citat av en sakkunnig respondent diskuterar huruvida det är en skyddsvärd handling samtidigt som denne förklarar faran med att inskränka i fri- och rättigheter:

"Sen kan man ju ställa sig frågan, just koranbränningar, är det något som är väldigt skyddsvärdt eller är det kanske just sådana grejer som bara är en ren provokation och inget annat, är det sånt man skulle kunna plocka bort från yttrandefriheten? Det är svårt, svår balansgång... det är ju ett väldigt

farligt pillande är det och det är väldigt lätt gjort att man pillar sönder grundvarorna i vår demokrati och hela vårt rättsstat-system.”

Det som framförallt har påpekats är att koranbränningen kan klassas som en handling vars syfte är att provocera och därmed kan den anses vara mindre skyddsvärd än yttranden som vill framföra en åsikt och skapa en samhällsdebatt. Å andra sidan framfördes av en av de sakkunniga respondenter att om en koranbränning förbjuds så kommer andra förstörelser att inträffa. Det resonemanget menar på att ett förbud inte kommer att leda någonstans då människor kommer hitta nya sätt att orsaka skada på. Ytterligare ett resonemang var att de med normstridande eller antidemokratiska åsikter inte försvinner av att yttrandefriheten blir mer repressiv, utan att de kommer att finnas kvar. Skillnaden blir att dessa åsikter endast kommer att finnas i mörkerrummen utan en möjlighet till diskussion. När alternativet att diskutera relativt fritt inte längre finns går det inte att prata om olika åsikter. Således skulle möjligheten för människor att utvecklas och ändra sina åsikter genom diskussion försvinna. Likaså bör inte polisens uppgift vara, enligt en av respondenterna, att censurera olika åsikter. Även om någon driver en destruktiv opinion så omfattas det av yttrandefrihet och är således tillåtet. Trots att det finns möjligheter att korrigera lagen för att motverka en del av dessa handlingar som enbart anses vilja provocera, så är det viktigt att yttrandefriheten får behålla sin kärna.

6.2 Frågeställning 2

I detta avsnitt presenteras de teman som framkommit i datainsamlingen för att besvara andra frågeställningen; *“Vilka faktorer påverkar enskilda muslimers attityd och förtroende gentemot polis/ rättsväsendet gällande koranbränningar?”*. De anonyma muslimska respondenter, som intervjuats, beskriver att koranbränningen inte har påverkat deras förtroende för polisen. Däremot nämner de olika faktorer som beskriver deras förtroende för rättsväsendet och samhället, som även framkommit av de sakkunniga inom islam. Studien har därmed kartlagt olika faktorer som tillsammans besvarar frågeställningen, dessa beskrivs nedan.

6.2.1. Ställning i samhället

Samtliga islamologer diskuterade muslimernas roll i det svenska samhället och de ansåg att de hade positionen som en minoritetsgrupp. En islamolog ansåg att muslimer lätt riskerar att marginaliseras i samhället vilket respondenten menade kunde vara en förklaring till de starka reaktioner som uppstod förra året. Ett citat från en islamolog lyder enligt följande:

“...man måste beakta de religiösa känslorna och de religiösa rättigheterna, de kulturella rättigheterna för religiösa minoriteter, vilket som minoritet är mycket värdefullt och borde en sådan minoritet utsätts för någon form av trakasserier av något de skulle uppleva som en typ av trakasserier... men det ligger inte inom polisens radar, det är mer en social, politisk debatt i Sverige...”

Islamologen argumenterar för att samtidigt som vi har yttrandefrihet och enligt lag kan göra denna typ av handlingar så måste de religiösa och kulturella känslorna vägas in. Om dessa känslor inte vägs in skulle det kunna bidra till en upplevelse av utanförskap och ökad utsatthet, menar en annan islamolog. Att vissa skulle kunna känna sig utsatta anser respondenten skulle kunna bero på händelseutvecklingen respondenten ser i både Sverige men även i omvärlden. Islamologen lyfte konkreta faktorer som skulle kunna ha bidragit till att några skulle kunna känna sig utsatta, dessa är debatten om LVU och nedstängningen av en muslimsk skola. Gällande koranbränningen upplever en anonym muslimsk respondent att dennes upplevda känsla av förtryck ökade när avslaget inte beror på de upprörda muslimernas känslor, citatet lyder enligt följande:

“Att de nekade bränningen på grund av rikets säkerhet, inte för muslimerna och våra känslor och då blir det ju lite, det är kopplat till att man ger polisskydd till dansken, att det ger budskapet att det är okej att förtrycka muslimer.”

Utöver detta så lyfte majoriteten av islamologer att Sverige som land är väldigt sekulariserat och att Sverige i detta avseende skiljer sig från majoriteten av omvärlden. I och med att samhället är sekulariserat så kan det finnas en risk att det påverkar att människor eventuellt inte förstår hur en bok kan uppfattas som helig. Även om religionsfriheten finns så saknas till viss del förståelsen för vad den innebär för troende ansåg islamologerna. Däremot lyftes det av en av islamologerna att andra religiösa grupper i Sverige reagerat på detta och uttryckt sitt missnöje med aktionen vilket visar att de med religiös uppfattning förstår innebörden av heliga skrifter. En annan

sakkunnig respondent höll med om att de utan religiös uppfattning inte förstår vilken förolämpning det är att bränna en religions heliga skrift.

6.2.2. Det politiska klimatet

Det politiska klimatet diskuterades av flera respondenter, både islamologer och anonyma muslimska respondenter. Tre av islamologerna, pratade om bland annat symbolpolitik och signalfunktioner och hur det skulle kunna uppfattas av muslimer. En respondent anser att en politisk främlingsfientlig retorik växer och en del människor hänvisar till den i sin argumentation. En av islamologerna nämner även att medieklimatet upplevs som klaustrofobiskt vilket gör att hatet kommer närmare vilket skulle kunna förklara att några upplever känslan av utsatthet. I den politiska svängningen som islamologen hänvisar till finns det enligt denne en ökad acceptans att uttrycka sig om islam på ett negativt sätt, inte bara på nätet men även i tryckta dagstidningar. Citat från den islamologen lyder enligt följande:

“Ja asså bakom finns ju en frustration med en svängning i den svenska politiken... men det uppenbara är ju att när sverige har successivt svängt mot att man kan säga ganska brutala saker om islam, i tryckta dagstidningar, inte bara liksom på nätet och i riksdagen utan att man nödvändigtvis får ganska mycket motstånd så känner ju sig muslimer mobbade.”

En känsla av utanförskap upplevdes av två av de muslimska respondenterna.

Frustration upplevdes också efter koranbränningen hos de muslimer som intervjuats för studien. Känslan uppstod hos de deltagande fem muslimerna i studien på grund av att aktionen tillåtits när en av de som utförde dem, endast anses göra det med avsikten att provocera och kränka.

Något som lyftes av två islamologer var att det är skillnad mellan att kritisera och att förolämpa en religion. Detta innebär enligt dem att det är tillåtet att kritisera islam, både elakt och ironiskt, men det bör inte likställas med att förolämpa religionen, förklarade en islamolog. De olika faktorerna i kombination med varandra skulle kunna resultera i en upplevd känsla av att vara oönskad eller en upplevd känsla av orättvisa i Sverige vilket förstärks av koranbränningar.

6.2.3. Förtroendet för staten

Att polisen opererar under politiska och rättsliga styrningar, framkommer i de fem intervjuerna med de muslimska respondenterna. Det innebär att intervjupersonerna uppgav att de inte upplever ett minskat förtroende för polisen i flera avseenden. Det finns av de deltagande i studien en förståelse att polisen endast gör sitt jobb, därmed är tilliten till polisen relativt hög bland de fem muslimska deltagarna i studien. En av de anonyma respondenterna uttryckte att denne har ett förtroende för rättsstaten trots att de i just denna frågan ansågs agera dåligt. En annan anonym respondent svarade följande angående förtroende gentemot polisen och rättsväsendet:

“Jag skulle nog ändå säga att det är ganska starkt, jag har ju växt upp i X och där händer det ganska lite, man är ganska trygg där så det känns ganska tryggt. Sen när man flyttat till X, så har man sett en annan bild... jag jobbar ju i X där många invandrare bor och då har jag fått deras perspektiv på saken. Och jag tycker det är så tråkigt att det blir ju svagare... Att få höra deras historia och deras upplevelse tycker jag är fruktansvärt. Så det har ju varit starkt men det blir ju svagare.”

Däremot uppgav en annan muslimsk respondent att förtroendet för polisen och rättsväsendet inte var så starkt. Det framkom även av de fem deltagande muslimska respondenterna att de inte tyckte det var rätt att bruka våld gentemot polisen, vilket skedde under påskkravallerna. Däremot ansåg de deltagande muslimerna att det var bra att det blev en reaktion och diskussion. En islamolog uttryckte sig om att debatten eventuellt inte handlar om polisen och vad de gör utan istället om den sociala och politiska diskursen som finns i samhället och hur minoriteter ska behandlas. Ytterligare en islamolog lyfte att det är viktigt att prata om dessa frågor, däremot bör diskussionen föras med beaktande. Detta för att diskursen inte ska leda till ett ökat “vi och dem” tänkande vilket inte skulle gynna någon. Istället är det av vikt att skapa och möjliggöra mötesplatser där tillit och diskussion kan löpa fritt.

Bristen på förtroende hos de muslimska deltagarna i studien hamnar hos de som styr landet, det vill säga politikerna då muslimerna i studien inte upplever sig förstådda. Två av islamologerna i studien uppger även att en faktor till förtroende gentemot rättsstaten kan bero på den politiska växlingen i vad de anser vara ett allt tuffare klimat. En av respondenterna uppgav att denne känner sig mindre värd på grund av sin religion på

grund av negativa yttranden som riktats mot denne. Citat från den muslimska respondent lyder enligt följande:

“...alltså det är en självklarhet det där att man känner sig inte lika mycket som alla andra människor... att muslimer är mindre värda”

Samtidigt lyfter en annan muslimsk respondent att denna inte är så brydd av handlingen på grund av att vi i Sverige har fri- och rättigheter, utan problemet ligger i val av plats.

7. Analys

I detta avsnitt skall en analys av resultatet ges, det innebär att resultatet skall analyseras med hjälp av teorier och tidigare forskning. För att underlätta för läsaren är avsnittet uppdelat i två delar; den första delen analyserar den första frågeställningen och den andra delen analyserar den andra frågeställningen.

7.1. Frågeställning 1

I tidigare avsnitt presenterades resultatet i tre teman, det första; “Rikets säkerhet som grund för avslag”, det andra; “Alternativa rättsliga lösningar - byte av plats eller hets mot folkgrupp”, det sista temat; “Bör denna typ av manifestation skyddas av yttrandefriheten”. Tillsammans besvarar dessa teman frågeställning ett; *“Vilka rättsliga möjligheter finns gällande allmänna sammankomster som avser koranbränningen?”*. De framtagna teman i resultatet kan kopplas till den tidigare forskning som presenterats, där flera likheter kan hittas.

Det första temat i tidigare forskning handlar om polisens arbete att både upprätthålla opinionsfriheter och ordning. Dessa artiklar presenterar olika synvinklar gällande faktorer som behöver vägas in i polisens beslutsfattande. Adang (2013) kartlägger olika fri- och rättigheter som polisen har att förhålla sig till, bland annat upprätthållandet av ordning vid allmänna sammankomster samt rätten till att få anordna allmän sammankomst. Switzer och Beaudulins (2022) utgår från samma perspektiv men applicerar även religionsfriheten till avvägningen. Detta kan appliceras på studiens resultat då dessa faktorer har framkommit i intervjuer med sakkunniga. Det är inte en

enkel process men studiens resultat har fått fram alternativa lösningar vilka skulle kunna förenkla processen. Detta genom att till exempel flytta provocerade sammankomster från olämpliga platser genom att hänvisa till annan. På så vis respekteras fri- och rättigheterna och ordningen lär blir lättare att reglera. För att förstå dessa eventuella lösningar utifrån social kontroll appliceras Emile Durkheims synsätt på teorin. De alternativa lösningarna har presenterats för att kunna skapa en social reglering och solidaritet med mål att de ska fungera för alla samhällsmedborgare inom denna frågan. Durkheim anser att en starkare individualism finns i moderna samhällen och därmed är en gemensam moralisk värdering svåruppnåelig. Dessa förslag till rättsliga lösningar skulle eventuellt kunna bidra till en samordning och gemenskap med förhoppning att de ska accepteras i denna fråga om koranbränningar. Det är tydligt att det inte finns en gemensam åsikt i samhället kring frågan, detta visar sig tydligt i de mätningar DN/IPSOS framtagit. Därav är det av vikt att de lösningar som framställs tar hänsyn till hur det skulle kunna leda till en gemensam samordning och således krävs en diskussion kring hur det ska uppnås. I sådana fall skulle den kodifierade statsrätten påverka de sociala normerna, detta skulle innebära att en gemensam moralbildning formas av rätten.

Det andra temat i tidigare forskning diskuterar Orazani, Wohl och Lediner (2020) gällande olika dimensioner av yttrandefriheten och hur det kan resultera till den tilltänkta effekten. De lyfter bland annat i det fall yttranden kränker andra bör den begränsas. Däremot betonar de faran av vad det i praktiken skulle kunna innebära att censurera medborgarna då möjligheten till utveckling och diskussion av åsikter minskas. Åsikter kommer inte att försvinna genom att censurera, däremot kommer de att finnas i det fördolda. Samma argumentation finns i studiens resultat som också poängterar risken för att ociviliserade åsikter inte har möjlighet att utvecklas och bli civiliserade i ett censurerat samhälle. Switzer och Beaudulins (2022) betonar problematiken när människor missbrukar yttrandefriheten genom att använda sig av den för att kränka minoritetsgrupper. Detta lyfts även av Howard (2017), som anser att det måste finnas gränser inom yttrandefriheten för att bevara den sociala freden i en demokrati. Däremot anser Howard att antidemokratiska åsikter måste få finnas i en viss

utsträckning i en demokrati vilket även framkommer i studiens resultat. Studien presenterar att destruktiva opinioner måste få finnas för att yttrandefriheten ska få behålla sin kärna. Vilket kopplas till ett tema som diskuteras i resultatet; huruvida denna typ av manifestation (koranbränningar) bör skyddas av yttrandefriheten eller inkluderas i brottskatalogen. För att kunna skapa förståelse kring dilemmat bör en av de tre aspekter som Edward Ross anser skapar sammanhållning tas i beaktning. De exkluderade aspekterna handlar om att respektera äganderätten och att familjen prioriteras, vilket inte är av relevans för frågan. Däremot handlar en aspekt om tolerans mellan gruppmedlemmar utan ingripande, vilket studiens resultat uppger saknas i denna fråga. Ett konkret exempel på denna avsaknad är påskupploppen där tolerans mellan människor inte gick att uppnå. På så vis utifrån Ross perspektiv på social kontroll kan det argumenteras för att koranbränningar inte är en skyddsvärd handling. Å andra sidan så saknas det i det avseendet en politisk tolerans då destruktiva åsikter inte anses skyddsvärda, vilket Howard (2017) anser nödvändigt för demokratier.

Det tredje temat i tidigare forskning gällande politisk tolerans visar att det finns många risker med en flexibel tolkning av lagen om yttrandefrihet i en demokrati. Curtis (2018) argumenterar för att sekularitet inte kan likställas med neutralitet. Neutralitet är enligt Curtis näst intill omöjligt att uppnå på grund av hur världen ser ut. Att en rättsstat inte är neutral i samband med godtyckliga grunder för att neka fri- och rättigheter (vilket en hänvisning till rikets säkerhet skulle kunna vara enligt resultatet) skulle kunna öppna för ett politiskt spel med demokratin. Komplexiteten visar på att frågan går bortom den juridiska metoden. I resultatet diskuteras rikets säkerhet som grund för avslag för grundläggande fri- och rättigheter. Det har framkommit i resultatet att polisens handlande (law in action) kan ha påverkats av nuvarande världsbild, det vill säga Sveriges Nato-medlemskap och kriget i Ukraina, vilket är den sociala praktiken. Om så är fallet skulle den rättsliga praxisen och hur polisen handlar gällande koranbränningar påverkats av hur den sociala praktiken ser ut. Däremot är rikets säkerhet med avseende terrorhot inte Sveriges sociala praktik, det är omvärldens sociala praktik. I sådana fall kan omvärlden påverka hur svenska myndigheter väljer att försöka forma den rättsliga praxisen i denna konkreta fråga. Rättsbildningen skulle därmed kunna påverkas av

omvärlden gällande koranbränningar. Vidare kan detta appliceras på social kontroll utifrån Emile Durkheims begrepp kring solidaritet och tillämpa det gentemot internationella relationer. Om polisens agerande hade att göra med en NATO-process i ett känsligt läge så hade beslutet att göra med att beakta relationer med andra länder. Vilket innebär att handla med solidaritet. Däremot om polisens avslag baserades på att vilja pröva praxis för en eventuell ändring med hänsyn till konsekvenserna och kritiken som uppstått i Sverige till följd av de senaste koranbränningarna, skulle det innebära en solidaritet gentemot Sveriges befolkning i denna konkreta fråga.

7.2. Frågeställning 2

I debatten om koranbränningar visar resultatet att attityder och förtroende gentemot polis hos studiens fem muslimska respondenter överlag inte har påverkats negativt. Däremot visar resultatet att förtroendet mot rättsväsendet är svagare hos de deltagande muslimerna i studien. Det som presenterades i resultatet var följande: "Ställning i samhället", "Det politiska klimatet" och "Förtroendet för staten". Dessa tre övergripande teman besvarar frågeställning två; "*Vilka faktorer påverkar enskilda muslimers attityd och förtroende gentemot polis/ rättsväsendet gällande koranbränningar?*". Detta analyseras med tidigare forskning, social kontroll och konfliktteorin.

Det fjärde temat i tidigare forskning handlar om muslimers utsatta ställning i samhället. Som framkommit i tidigare forskning är muslimer i Sverige en utsatt grupp som ofta utsätts för hatbrott enligt Schclarek Mulinari (2019). Bangstad (2014) diskuterar hur muslimer också är en utsatt grupp i Norge och uppger att skyddet mot muslimer är ineffektivt när kränkande och hatiska yttrande tillåts enligt yttrandefriheten. Bangstads resonemang förklarar även denna studiens resultat angående känslan av utanförskap som upplevs av vissa av de muslimer som deltagit i studien. Schclarek Mulinari (2019) studie från Sverige visar på att muslimer många gånger beskrivits som "de andra" vilket kan kopplas till denna studie där en sakkunnig i resultatet betonar för risken av ett ökat vi- och dem perspektiv i samhället om inte diskursen förs med försiktighet. Det framkommer även i Schclarek Mulinari (2019) studie att muslimer uppger att mänskliga rättigheter inte gäller dem och att lagen gäller annorlunda för dem. Detta kan förklara

den upplevda känsla som framkommit i resultatet hos de muslimska respondenterna i studien. Fyra av fem muslimer i studien upplevde koranbränningar som en kränkning gentemot dem, detta skulle kunna leda till att känslan av att lagen inte gäller lika för alla riskerar att öka. Resultatet för denna studien visar även på att några av studiens muslimska respondenterna upplever sig mindre värda på grund av sin religion och att den känslan bekräftas när en koranbränning tillåts. Konfliktteorin kan kopplas till studiens resultat gällande temat som för diskussionen avseende muslimers ställning i samhället vilket framkommit av både islamologer men även några av studiens muslimska respondenter. Detta genom att den beskrivna ställningen i samhället skulle kunna tolkas som en klass vilket Ralf Dahrendorf beskriver i sin tolkning av konfliktteorin. Vidare kan den, i tidigare forskning och resultatet, beskrivna ställning som muslimer har förklarats som den klass som söker efter förändrade förhållande i samhället. Därmed hamnar de i en "kamp" med de resterande som försvarar nuvarande lagstiftning och som vill behålla den avseende koranbränningar. Utifrån rättssociologins begrepp innebär det att baserat på studiens resultat önskar de deltagande muslimerna att både den sociala- och rättsliga praktiken ska påverka den kodifierade statsrätten för att kunna uppnå en förändring gällande koranbränningar.

Politisk tolerans diskuteras i det tredje temat i tidigare forskning där Curtis (2018) belyser risken med en icke neutral stat där endast elitens värderingar återspeglas och underminerar religiösa åsikter. På grund av detta måste en politisk tolerans finnas men beroende på vilka värderingar som återfinns i samhället så ser den politiska toleransen olika ut. Studiens resultat framställer hur en upplevd symbolpolitik och signalfunktioner finns i Sverige och hur de skulle kunna uppfattas av enskilda muslimska. Symbolpolitiken och signalfunktionerna anses av en sakkunniga öppna för en större acceptans gällande negativa yttranden om islam. Detta skulle även kunna förklara det svaga förtroendet för rättsstaten hos de muslimska respondenterna och den upplevda sociala och politiska diskursen som råder i samhället som framkommit i studiens resultat. Studiens tema kring det politiska klimatet går att appliceras på Emile Durkheims social kontroll teori där det ska finnas en gemensam moralisk reglering vilken kan uppnås genom en social reglering. Beroende på hur de moraliska

regleringarna och värderingarna ser ut i samhället så kan den politiska toleransen variera gällande koranbränningar, vilket kan styra det politiska klimatet. Det politiska klimat, avseende koranbränningar, som resultatet visar på sätter inte sammanhållningen i samhället i fokus. Därmed är den politiska toleransen hög då yttranden med missaktning tillåts men däremot leder det till ett politiskt klimat som kan uppfattas ha bristande ömsesidiga föreställningar avseende denna fråga. På så vis skulle den oordningen som följts av koranbränningarna, kunna förklaras med hjälp av bristande ömsesidiga moraliska föreställningar och intressen vilka har influerats av det politiska klimatet. Vidare diskuteras det politiska klimatet och politisk tolerans utifrån Edward Ross synsätt av social kontroll. När människor inte beter sig som förväntat, genom att till exempel bränna en koran, så kan den sociala kontrollen brista i den frågan utifrån Ross perspektiv. Likaså kan det förstöra om den politiska diskursen utvecklar sig på ett sätt som inte är förväntat. Ross argumenterar därmed att den yttre sociala kontrollen av stor vikt då den genom lag och moral samordnar människors handlingar i de fall som den allmänna opinionen stämmer överens. Således behöver lag och moral överensstämma med de sedvänjor och traditioner som samhällsmedborgarna accepterar. Därmed behöver den politiska diskursen öppna upp för att kunna diskutera och kritisera religion utan att förolämpa, vilket koranbränningar upplevs göra enligt de muslimska respondenterna, för att bibehålla den sociala kontrollen gällande koranbränningar.

Det femte temat i tidigare forskning avser muslimers relation till polisen där olika studier framställer olika resultat gällande tilliten mellan muslimer och poliser. Hargreaves (2015) återger att det är en positiv inställning mellan poliser och muslimer i Storbritannien medan Hudson och Paterson (2020) menar på att det råder en spänning mellan polis och muslimer i Storbritannien. Att studierna trots samma geografiska plats visar olika resultat kan ha att göra med att det är fem år mellan dem. Som nämnt i denna studies resultat står världen inför ett paradigmskifte när omvärlden känns allt mer osäker. De fem år som skiljer Hargreaves (2015) och Hudson och Paterson (2020) åt kan således visa på hur relationen mellan muslimer och polisen utvecklats i Storbritannien. Vilket leder in på studiens sista tema som lyfter förtroendet för staten som de

deltagande muslimerna i studien har. I resultatet framkommer det inget missnöje av de muslimska respondenterna gentemot polisen i Sverige. Detta då det finns en förståelse av de fem deltagande muslimerna att polisen endast arbetar utifrån de regler och lagar som föreligger. Däremot riktas missnöjet högre upp av studiens muslimska deltagare, det vill säga gentemot dem som styr landet. Utifrån social kontroll och Emile Durkheim kan missnöjet bero på avsaknad av gemensamma värderingar på grund av de upplevda känslor av utanförskap som de muslimska respondenterna gav uttryck för i resultatet. Därmed förklarar teorin även varför tilliten hos respondenterna gentemot polisen inte har påverkats gällande koranbränningar då de varken är den myndighet som stiftar lagar eller skapar de informella band som kan motverka oordning. På så vis riktas inte ansvaret på den rättsliga praktiken utan på den kodifierade statsrätten. Durkheim poängterade att det är de sociala institutionerna som är grunden för det kollektiva samvetet vilket agerar som ett socialt tvång på individer och dessa behövs för att samhället ska fungera. I och med att utanförskap var något som diskuterades av tre av de muslimska respondenterna så kan det utifrån teorin innebära att de riskerar att inte uppleva den gemenskapen som en fungerande social kontroll från en social institution. Detta innebär således att det kan bildas ett missnöje mot staten. Å andra sidan anser Durkheim att staten inte är tillräckligt nära individerna för att kunna skapa ordning. Trots det så upplever studiens muslimska respondenter att förtroendet gentemot staten är relativt svag gällande koranbränningar vilket innebär att det är staten som hålls ansvarig för de sociala institutionerna inte har lyckats utifrån Durkheims perspektiv. För att kunna skapa starka informella band så skulle det därmed krävas att de sociala institutionerna utövar socialt tvång på samhällsmedborgarna som leder till ömsesidiga moraliska föreställningar och uppfattningar om koranbränningar.

8. Diskussion och slutsats

Studien har ämnat att undersöka relationen mellan polisens beslutsfattande och dess direkta påverkan i samhället genom att genomföra olika intervjuer för att sedan applicera teoretiska ramverk och tidigare forskning på resultatet.

Som bakgrund till studien angav polisen "rikets säkerhet" som grund för avslag för allmänna sammankomster vilka avsåg två koranbränningar, men det har framkommit tydligt att det inte är ett rekvisit för att neka enligt ordningslagen. Resultatet har visat att polisen har valt att ge avslag med den grunden för att pröva praxis i en rättslig process. Samt lägger resultatet fram en hypotes ifall det kan finnas underliggande orsaker som grund för beslutet, bland annat internationella reaktioner. Resultatet har även visat på eventuella rättsliga möjligheter att ändra praxis hur allmänna sammankomster gällande koranbränningar ska regleras. Den första möjligheten som diskuterades var att polisen skall ges större handlingsutrymme med tydligare regleringar för att kunna byta plats vid sammankomsten. Platsen framkom som viktig hos alla deltagande i studien, både sakkunniga och muslimer. En plats kan vara av direkt olämplig karaktär både utifrån polisens ordningsperspektiv men även med hänsyn till platsens närområde och karaktär. Den andra möjligheten som framkom var om denna typ av handling, koranbränning, skall omfattas av brottet hets mot folkgrupp. Vidare diskuterade resultatet om denna typ av handling bör skyddas av yttrandefriheten, det är en balansgång gällande i vilken grad provokation ska tillåtas. I de fall någon reglering ska göras måste det ske med försiktighet för att säkerställa att lydelsen inte blir godtycklig då det riskerar att möjligheten att ge avslag skulle kunna missbrukas. Den undersökning som är gjord av DN/IPSOS om huruvida bränning av religiösa skrifter ska tillåtas eller inte enligt svenska väljare, skiftar beroende i vilken kontext handlingen sätts i. Om yttrandefriheten är med i kontexten prioriteras den över ett förbud mot att bränna heliga skrifter.

I den andra frågeställningen är resultaten begränsat eftersom urvalsgruppen muslimer inte kan sägas representera muslimer i Sverige på grund av antalet. Däremot har det framkommit att det finns en förståelse av de muslimska respondenterna i studien för att polisen endast utgår ifrån de riktlinjer som finns avseende koranbränningar. Resultatet visar även på att det finns ett svagare förtroende gentemot rättsväsendet hos de muslimska respondenterna i studien på grund av koranbränningar. En bidragande faktor till minskat förtroende av de muslimska respondenterna gentemot rättsväsendet avseende koranbränningen är det upplevda politiska klimatet i Sverige. Det har i

resultatet framkommit att det finns en bild av en ökad acceptans att offentligt uttrycka sig hatiskt om islam av några av respondenterna och islamologerna. Ytterligare en faktor är den ställning som islamologer och den tidigare forskningen visat på att muslimer har i samhället, vilket kan öka känslan av att vara utsatt. När koranbränningar tillåts så kan denna känslan stärkas, vilket framförts av muslimska respondenter i studien. Dessa faktorer bildar en serie av negativa effekter som tillsammans kan skapa en bild av utanförskap. I de fall en handling tolkas som en direkt kränkning gentemot en, även om det i realiteten kanske inte är det, så kan det bidra till en ökad känsla av utsatthet och därmed blir det en självuppfyllande profetia.

Resultaten har till stor del bekräftats av tidigare forskning, men studien lämnar även öppet för framtida forskning. Som förslag kan en kvantitativ undersökning ge en mer övergripande bild kring muslimers förtroende gentemot polis, rättsväsendet och samhället då det i denna studien endast lyfter ett fåtal erfarenheter och åsikter. Däremot anses studien öppna upp för diskussion kring dessa frågor avseende koranbränningar i Sverige; hur man rättsligt skall agera kring dem men även hur de upplevs av muslimer.

Källförteckning:

Litteratur:

Andersen, H; Kaspersen, L.B. (2007). *Klassisk och Modern Samhallsteori*. Upplaga 3. Studentlitteratur.

Baier, M, Nafstad, I; Svensson, M. (2018). *Om rättssociologi: en introduktion*. Upplaga 1. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber.

Larsson, B; Backman, C. (2011) Del 1: Introduktion: Vad är social kontroll? . I: Engdahl, O; Larsson, B. (red.). *Social kontroll*. s. 15-98. Upplaga 1. Malmö: Liber.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Elektroniska artiklar:

Adang, O. (2013). *Reforming the Policing of Public Order in Sweden: Combining Research and Practice*. Oxford University Press. Vol. 7 Issue 3, p326-335. 10p. DOI: 10.1093/police/pas050.

Hämtad: 2023-03-21

Akhtar, Z. (2012). *Freedom of expression, minorities and state protection*. British Journal of Community Justice. Sheffield Hallam University. Vol. 10 Issue 1, p41-57.

Hämtad: 2023-03-21

Bangstad, S. (2014). *"The weight of words: the freedom of expression debate in Norway."* Sage Publications, Ltd. Vol. 55 Issue 4, p8-28. 21p.

Hämtad: 2023-03-22

Cheesman, N. (2022). *Law and Order*. Australian National University. Vol. 18 Issue 4, p263-281.

Hämtad: 2023-03-21

Curtis, K. (2018). *The partiality of neutrality*. Harvard Journal of Law & Public Policy. Vol. 41 Issue 3, p935-971.

Hämtad: 2023-03-21

Förvaltningsrätten, mål nr 2741-23, 04-04-2023

<https://www.domstol.se/forvaltningsratten-i-stockholm/nyheter/2023/04/domar-i-de-s.k.-koranmalen---polisen-har-inte-haft-ratt-att-neka-tillstand-for-allman-sammankomst/>

Hämtad: 2023-04-06

Hargreaves, J. (2015). *Half a story? Missing perspectives in the criminological accounts of british muslim communities, crime and the criminaljustice system*. University of Cambridge. Vol. 55 Issue 1, p19-38. 20p. DOI: 10.1093/bjc/azu091

Holmgren, M; Alnahhal S. (2023-01-23) Protester mot Sverige sprider sig, *Dagens Nyheter* <https://www.dn.se/varlden/protesterna-mot-sverige-sprider-sig/>

Hämtad: 2023-03-22

Howard, E. (2017). *Freedom of Speech versus Freedom of Religion? The Case of Dutch Politician Geert Wilders*. Oxford University Press. Vol. 17 Issue 2, p313-337. 25p. DOI: 10.1093/hrlr/ngx002.

Hämtad: 2023-03-21

Hudson, K; Paterson, C. (2020). *Implementing police-led responses to hate crime: a case study of one English northern town*. Sheffield Hallam University. Vol. 16 Issue 1, p21-40.

20p

Hämtad: 2023-03-22

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU51 *En oberoende utredning av de s.k. påskupploppen*, Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2022.

Hämtad: 2023-03-22

Kuhn, Y. P (2019). *Reforming the Approach to Racial and Religious Hate Speech Under Article 10 of the European Convention on Human Rights*. Oxford University Press. Vol. 19 Issue 1, p119-147. DOI: 10.1093/hrlr/ngz001.

Hämtad: 2023-03-21

Murphy, K. (2021). "Scrutiny, legal socialization, and defiance: Understanding how procedural justice and bounded- authority concerns shape Muslims' defiance toward police". Griffith University, Brisbane. Vol. 77 Issue 2, p392-413. 22p. DOI: 10.1111/josi.12436.

Hämtad: 2023-03-23

Nationalencyklopedin (2023), *Koranen*.

(<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/koranen>)

Hämtad 2023-03-21

Orazani, S. N; Wohl, M J. A.; Leidner, B. (2020). *Perceived normalization of radical ideologies and its effect on political tolerance and support for freedom of speech*. Carleton University & University of Massachusetts Amherst. Vol. 23 Issue 8, p1150-1170. DOI: 10.1177/1368430220943265

Hämtad: 2023-03-21

Polisen 2023 (2023-04-06) *Polisen överklagar förvaltningsrättens domar*.

<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2023/april/polisen-overklagar-forvaltningsrattens-domar/>

Hämtad: 2023-04-19

Rosen, H (2023-04-01) DN/IPSOS: Majoritet vill ha lag mot att bränna religiösa skrifter, *Dagens Nyheter*.

<https://www.dn.se/sverige/dn-ipsos-majoritet-vill-ha-lag-mot-att-branna-religiosa-skrifter/>

Hämtad: 2023-04-14

Stahle, N. ; Wicklén, J. (2023-02-16) Polisen nekade tillstånd för koranbränning igen. *SVT*.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/polisen-nekade-tillstand-for-koranbranning-igen>

Hämtad: 2023-03-27

Schclarek Mulinari, L. (2019). "*The Spectrum of Repression: Swedish Muslims' Experiences of Anti-terrorism Measures*". Stockholm University. Vol. 27 Issue 3, p451-466. 16p. DOI: 10.1007/s10612-019-09462-8

Hämtad: 2023-04-06

Schoultz, I; Nafstad I. (2020). *Om rättsociologisk tillämpning*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur

SVT (2022-12-14) Upplopp i flera städer – detta har hänt.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/stram-kurs-i-sverige-detta-har-hant>

Hämtad 2023-03-22

Switzer, R. ; Beaudulin, A. (2022). *Embodied nativism in Denmark: rethinking violence and the far right*. Stockholm Universitet, Stockholm Sverige & Central European University, Wien, Austria. Outledge journals, Taylor & Francis LTD. DOI:

10.1080/01419870.2022.2143716

Hämtad: 2023-03-30

Säkerhetspolisen (2023-02-22) Orolig omvärld ökar hotet mot Sveriges säkerhet.

[https://sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2023-02-22-orolig-omvard-
-okar-hotet-mot-sveriges-sakerhet.html](https://sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2023-02-22-orolig-omvard-
-okar-hotet-mot-sveriges-sakerhet.html)

Hämtad: 2023-03-27

TT (2023-01-21) Ja till koranbränning vid Turkiets ambassad. *SVT*.

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/turkiet-protesterar-mot-planerad-koranbranning>

Hämtad: 2023-03-22

Zbigniew, M; Struniawski, J. (2017). *Freedom of Assembly and Safety*. Police Academy in Szczytno. Vol. 9 Issue 2, p105-118. 14p. DOI:10.5604/01.3001.0012.1706.

Hämtad: 2023-03-21

Rättskällor:

SFS nr: 1974:152. Regeringsformen. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS nr: 1993:1617. Ordningslag. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS nr: 1962:700. Brottsbalken. Stockholm: Justitiedepartementet.

Bilagor:

Bilaga 1

Intervjuguide 1

- Vill du berätta lite kort vad du arbetar med?
- Vad tror du har lett fram till beslutet att neka koranbränningarna?
- Tror du att polisens arbete/beslutsprocess påverkats av världsbilden/ den allmänna opinionen?
- Vad anser du om polisens beslut att neka med hänvisning till rikets säkerhet?
- Kan beslutet påverka yttrandefrihet? Vad finns för fördelar och nackdelar med detta beslut?
- Skulle byte av plats vara en alternativ lösning?
- En del anser att denna typ av handling (koranbränning) faller under "hets mot folkgrupp", hur ser du på detta? *Varför/ varför inte?*
- Tror du att kammarrättens bedömning kommer skilja sig från förvaltningsrättens?
- Finns det någon komplexitet i dessa typer av bedömningar?
- Hur ser du på reaktionerna som uppstått till följd av allt som skett?
- Anser du att man borde tagit hänsyn till Paludans intention med koranbränningen?
- Är det någonting vi inte har frågat om som du vill lyfta?

Intervjuguide 2

- Vill du berätta lite kort om ditt yrke?
- Hur upplever du att polisen har skött händelserna gällande koranbränningen?
- Vad tänker du kring polisens beslut att neka koranbränningen?
- Tror du att beslutet att neka koranbränningen har påverkats av ex. världsbilden/händelser eller annat?
- Hur ser du på reaktionerna som uppstått till följd av allt som skett?
- Tror du att detta är något som diskuteras mycket i olika religiösa sammanhang?
- Har den senaste tiden med koranbränningar påverkat muslimer i Sverige?
- Anser du att de senaste händelserna (påskkravallerna och koranbränningen i år) kan påverka muslimers säkerhet och roll i samhället? *Varför/ varför inte? Hur?*
- En del anser att detta borde falla under hets mot folkgrupp? Hur tänker du där?
- Hur resonerar du kring yttrandefrihet kontra denna typ av handling?
- Är det någonting vi inte har frågat om som du vill lyfta?

Intervjuguide 3

- Hur skulle du beskriva din tro?
- Hur upplever du att polisen har skött händelserna gällande koranbränningen?
- Vad tänker du kring polisens beslut att först tillåta och sen neka koranbränningen?
- Vad tror du har påverkat beslutet att neka koranbränningen?
- Är de senaste händelserna någonting som diskuteras mycket inom din tro eller i din närhet?
- Hur ser du på reaktionerna som uppstått till följd av allt som skett?
- Känner du att den senaste tiden med koranbränningarna och dess följder har påverkat dig som muslim i Sverige?
- Har det påverkat ditt förtroende gentemot polisen och rättsväsendet?
- Är ditt förtroende gentemot polisen och rättsväsendet svagt eller starkt?
- Är detta en fråga/ämne som upplevs som viktig för dig?
- Anser du att koranbränning faller under brottet hets mot folkgrupp?
- Är det någonting vi inte har frågat om som du vill lyfta?

Bilaga 4

I denna bilaga har en tabell framställts som tydliggör hur de teman som presenteras i avsnitt 6 har framkommit. Det finns ingen direkt koppling mellan ordningen som underliggande mening och intervjupersoner presenteras i, det är inga direkta citat. Det är endast för att förtydliga vilka intervjupersoner som har bidragit till framställningen av teman.

Intervjuperson(er) <i>Som berör temat</i>	Underliggande mening <i>(tolkning)</i>	Tema (frågeställning 1)
Olle Lundin Olof Wilske Joakim Nergelius	<p>“rikets säkerhet som grund kan vara godtyckligt”</p> <p>“en yttre makt kan påverka vår samhällsdiskussion om vi inskränker våra fri- och rättigheter pga hot mot rikets säkerhet”</p> <p>“finns inte lagstöd att neka med grund för rikets säkerhet”</p>	Rikets säkerhet <input type="text"/>
Olle Lundin Olof Wilske Joakim Nergelius Nils Funcke	<p>“att tillåta på en viss plats vid en viss tid kan vara dumt”</p> <p>“flytta sammankomsten till annan plats ryms inom ordningslagen”</p> <p>“del säger att yttrandefriheten är absolut, men det stämmer ju inte, vi rensar ju sånt som vi inte gillar, tex förtal eller hets mot folkgrupp”</p> <p>“polisen kan ge tillstånd för sammankomst men byta plats”</p>	Alternativ lösning: byte av plats & hets mot folkgrupp
Olle Lundin Olof Wilske Karin Åhman	<p>“Är denna handling något vi vill skydda genom yttrandefriheten?”</p> <p>“Är detta värt att skydda? Det är bara provokation, kanske ska plockas bort från yttrandefriheten?”</p>	Bör denna typ av manifestation skyddas av yttrandefriheten?

Bilaga 5

I denna bilaga har en tabell framställts som tydliggör hur de teman som presenteras i avsnitt 6 har framkommit. Det finns ingen direkt koppling mellan ordningen som underliggande mening och intervjupersoner presenteras i, det är inga direkta citat. Det är endast för att förtydliga vilka intervjupersoner som har bidragit till framställningen av teman.

Intervjuperson(er) <i>Som berör temat</i>	Underliggande mening <i>(tolkning)</i>	Tema (frågeställning 2)
Oliver Schardbrodt Jan Hjärpe Gustav Larsson Jonas Otterbeck Anonym 1	<p>“man upplever att man befinner sig som minoritetsgrupp”</p> <p>“... typen av marginalisering av unga muslimer i utsatta områden”</p> <p>“...för om det ska vara ett jämställt samhälle och allt detta, ingen ska förtryckas. Då skulle man inte ha tillåtit det eller gett polisskydd”.</p>	Ställning i samhället ☐
Jonas Otterbeck Jan Hjärpe Gustav Larsson Anonym 2,3,5	<p>“en frustration med en svängning i den svenska politiken”</p> <p>“en signal, en krok som man kan hänga upp sin ilska på... existerande sociala motsättningar och ekonomisk olikheter”</p>	Det politiska klimatet
Anonym 1,2,3,4,5	<p>“Jag har bra förtroende”</p> <p>“Ganska starkt men påverkas av senaste tiden”</p> <p>“Har dåligt förtroende”</p> <p>“Det blir ju svagare”</p>	Förtroende för staten

